JURNALUL S.F.

Anul III Nr. 94
Săptămînal de cultură
SCIENCE – FICTION
16 pagini - 250 lei

NUMĂR SPECIAL DEDICAT ANTICIPAȚIEI ROMÂNEȘTI

Mircea OPRIȚĂ

Ovidiu BUFNILĂ

Sergiu FĂRCĂȘAN

Gheorghe SĂSĂRMAN

Mihail GRĂMESCU

IMPORTANT!
Începînd cu acest număr Jurnalul SF inițiază o rubrică de integrame SF cu premii!

POŞTA REDACŢIEI

Ungureanu Liviu (TÎrgu-Jiu) - În primul rînd "La mulţi ani" ţie şi celorlalte balanţe care ne-aţi mai scris.

În privinţa problemelor voastre legate de FNTSF presupun că ai vorbit deja cu doamna Mihaela la Cluj.

Adresele editurilor le găseşti în cărţile pe care le editează.

Ana Veronica Mircea (Focşani) -

1. Vom transmite scrisoarea dmneavoastră nedeschisă domnului Nicolae C. Ariton;

2. Numărul de telefon solicitat - în ambele chestiuni - 7817237 Mihaela Muraru

Paraschiv Lucia (Bucureşti) - Ar trebui să treci pe la un cenaclu dacă vrei cu adevărat să te ocupi de sf. Să ştii că o proză sf nu înseamnă numai extratereştri şi OZN-uri. Dacă vrei să discutăm treci într-o miercuri prin redacţie.

Liviu Surugiu (str. Mihai Bravu, bl J 103, sc A, et III, ap 12, Roşiorii de Vede) am primit toate cele trei scrisori. După cum bine ai văzut temerile tale erau nejustificate. *Întîlnirea* a fost foarte bine cotată la Cluj. Încă te aşteptăm la redacţie.

Edmon Konrad (?) - Treci pe la redacţie.

Budian Gheorghe Sorin, Lipova Băi, cod 2875, Judeţul Arad doreşte toate numerele Jurnalului SF apărute în luna lulie ac. 2. Abonamenete se pot face la orice oficiu RODIPET sau poştal. Jurnalul SF este înscris în Catalogul presei la poziţia 2128.

Brîndușa Petru (Deva) - 1.Îmi pare rău că nu găsiţi forţa necesară să rezistaţi ca cenaclu. Nu ştiu ce SFaturi pot să-ţi dau, dar afişe în toate liceele şi şcolile din Deva, o adresă şi un telefon publicat în JSF, o emisiune la postul local de radio cred că sînt primele măsuri pe care ar trebui să le luaţi.

2. Preţul JSF a fost majorat, dar asta nu este o rezolvare, ar trebui să avem cel puţin 5000 de abonaţi ca problema să fie rezolvată, din păcate...

Visătorul din Cîmpia Turzii (064/367126) 1.Doreşte să achiziţioneze cărţile editate de editurile SAVAS,VALDO şi GLOBUS, nr dublu 72-73 şi nr 86.

2. Ne bucurăm că te bucură colţişorul primit de Mara Popa în paginile JSF-ului, şi sînt sigur că şi ea se va bucura cînd va afla că-i asculţi toate emisiunile.

Andrei Drăgan, Polul Păcii 169, bl I, sc B, ap 50, sec 6, Bucureşti: Doreşte să cumpere nr 1-51, 68-74, 83, 84, 86, 87 din JSF oferă 6 mii lei; şi nr 1-500 din Anticipaţia oferă 5000-8000. Caută revistele String şi Quasar şi cărţile Fundaţia şi Pămîntul, Preludiul Fundaţiei şi Fundaţia. Oferă cu 500 de lei mai mult decît costau.

Nebleac Andrei (Rona de Sus) - Se pare că ai făcut progrese, dar aştept următoarea proză.

Antonescu Răzvan (Bucureşti) - Treci pe la redacţie.

Cătălin Russen; str M. Kogălniceanu, bl L 11, etaj 6, ap 86, 0600 Roşiorii de Vede, Teleorman - Tel 047/460060 Roagă să fie contactat de toţi fanii sf din localitate pentru a înfiinţa un cenaclu sf.

Vlad Tepeş Jr (Cîmpina) - Dacă dispui de suficienţi bani şi faci un drum pînă-n Bucureşti, rezolvăm.

Nicolae C. Ariton (Tulcea) - Nu am primit numărul 31 din File.

Dănuţ Bărăgan (Tulcea) - 1. 1.Premiul constă în cărţi; le vom trimite prin intermediul prietenului nostru Lucian Dănilă.

2. Mulţumiri pentru dezlegarea problemei debutului lui A C Clarke - *„presupun că sursa confuziei o constituie Cuvîntul autorului din Oraşul şi stelele. (ed Multistar 1992) unde scriitorul afirmă **Pentru cei care au citit prima mea carte - Against The Fall of Night - şi vor recunoaşte anumite teme în lucrarea de faţă, sînt necesare cîteva explicaţii: Against the Fall of Night a fost începută în 1937 şi după 3-4 versiuni a fost terminată în 1946.** Deci autorul o consideră prima sa carte scrisă, nu şi publicată, fiindcă precizează mai departe. **Din motive ce nu ţin de autor cartea a fost publicată vreme de cîţiva ani.***

Terminat în 1946, an în care Clarke debutează în sf cu povestirea Loophole în nr din aprilie al revistei Astounding SF, miniromanul Against the Fall of Night este publicat în nr din noiembrie 1948 al aceleiaşi reviste. În volum apare abia în 1953; este reluat dezvoltat şi publicat în 1956 cu titlul The City and the Stars".

Oana Manasi (Iaşi) - Mulţumesc pentru felicitări şi grafică.

Enache Daniel str. Mircea cel Bătrîn, nr.42, sc A, et 2, ap 10, Timişoara, cod 1900 - Caută numărul dublu 89-90 al JSF. Oferă la schimb JSF 81-82, 59 sau Anticipaţia 488 şi 486, sau nr 2 din Colecţia povestiri insolite.

Cristian Hriscu (Iaşi) - Aştept ceva mai soft.

Aurelius Belei (Brăila) - Am primit textele şi grafica.

Adrian Bănuţă

IMPORTANT

Domnul GABRIEL AMBROISE, editorul fanzinului francez „A la nuit noire...", anunţă organizarea unui concurs european de literatură science-fiction şi fantastică. Textele nu trebuie să depăşească trei pagini şi pot fi redactate în limbile franceză, engleză sau germană. De asemenea, în paralel cu concursul de literatură se organizează un concurs de fotografie SF sau F.

Cele mai bune lucrări literare şi fotografii vor fi publicate în fanzin. Termen limită: 1 decembrie 1994. Eventualii candidaţi îşi pot trimite lucrările pe adresa: Nicolae C. Ariton/ str. 1848, bloc 2, sc G, ap. 9, Tulcea - 8800.

P.S. Redactarea în franceză sau în engleză se poate face şi într-o manieră „grosieră" (fără cunoştinţe prea ample privind limba respectivă), rămînînd ca NICOLAE ARITON şi GABRIEL AMBROISE să realizeze redactarea finală.

Sîmbătă, 22. 10. 1994 a trecut în nefiinţă după o grea suferinţă ***Anton Tănăsescu***, scriitor şi animator ploieştean.

Autor al mai multor volume, apărute înainte de 1989, a încercat în ultimii ani să lanseze în peisajul SF-ului românesc tineri autori ploieşteni (cenaclul Orion).

Începînd cu anul 1982, casa în care a locuit se transforma seară de seară într-un adevărat loc de pelerinaj. Mulţi oameni au trecut, măcar pentru un timp, pragul acelei case, şi dintre ei aş pomeni aici pe *Gabriel Frăţilă, Marius Cristea, Dănuţ Ivănescu, Petrică Sîrbu, Florin Oprea Sălceanu* sau mai tînărul *Edward Gorpasin.* Discuţiile, purtate pe teme diverse (SF, politică, mitologie, table şi altele mai puţin ortodoxe) se prelungeau deseori pînă dimineaţa, degenerînd uneori în certuri.

Se pot spune multe acum, dar... o floare atinsă de bruma morţii s-a reîntors în ţărîna ancestrală. Dumnezeu mai are de sîmbătă, un sfînt. Să-l aibă în paza sa.

M. I.

JURNALUL ®

Editat de: INTACT SF

PREMIILE CONVENŢIEI NAŢIONALE DE SF 1993 - PLOIEŞTI
CONVENŢIEI EUROPENE DE SF 1994 - TIMIŞOARA
GEOVALY SRL - BUCUREŞTI (activitate promoţională)
CONVENŢIEI NAŢIONALE DE SF 1994 - BAIA MARE

COLECTIVUL DE REDACŢIE :

Adrian BĂNUŢĂ
(Redactor şef)

Nicolae C. ARITON,
Ionuţ BĂNUŢĂ,
Ovidiu BUFNILĂ,
George CEAUŞU,
Sebastian CORN,
Mihail GRĂMESCU,
Cristian IONESCU,
Mara POPA
M. D. PAVELESCU,
Dan POPESCU,
Petrică SÎRBU,
Isabela ION
(REDACTORI)
Marian IRIMIA,
Mihai SAMOILĂ
(FOTOREPORTERI)

ADRESA REDACŢIEI:
Şoseaua Bucureşti-Ploieşti, nr. 25-27, sector 1, Bucureşti
Tel. 2107136, 2109366, 2109946

RĂSPUNDEREA MATERIALELOR INFORMATIVE REVINE AUTORILOR

Director administrativ : ***Titus GUVIR***
Tehnoredactare computerizată ***Adrian şi Ionuţ BĂNUŢĂ***
Culegere: ***Roxana Rogojinaru***
Corectură: ***Nicu GECSE***
Montaj offset: ***Georgiana DUCMAN, Mariana SEBE, Silvana GREERE***

JURNALUL S.F. este înscris în Catalogul Presei la poziţia 2.128. Abonamentele se pot face la orice centru RODIPET.
Cititorii din străinătate se pot abona prin RODIPET SA
PO BOX 33-35, telex 11995 Telefax 3129432
Bucureşti - România
Piaţa Presei Libere nr. 1

Acest săptămînal face parte din presa naţională a publicaţiilor JURNALUL
Director Dan DIACONESCU
Redactor şef: Marius TUCĂ

Tiparul executat la INTACT

Biocompoziţie pentru „OMUL ORCHESTRĂ"

Mircea Opriţă, profesor, scriitor (proză SF şi realistă), poet, critic, eseist, teoretician, antologator, redactor, editor, publicist, fan, animator...ilustrează cel mai exact modelul omului orchestră, pe care l-au propus, cu o generaţie mai-nainte **Ion Hobana, Adrian Rogoz** şi **Vladimir Colin**: fiind *„prozatorul care în generaţia sa, a făcut cel mai mult pentru genul pe care îl reprezintă " (F.Manolescu, „Medalion Mircea Opriţă, Almanah Anticipaţia - 1987, p.135).*

S-a născut la 25 octombrie 1943, în Timişoara şi a urmat liceul şi facultatea la Cluj-Napoca. Încă din copilărie scrie poezii şi este pasionat de literatura SF.

În 1960 debutează cu versuri, într-un ziar local. A colaborat sporadic la *„Scînteia tineretului", „Contemporanul", „Viaţa studenţească"* şi mai susţinut la revistele clujene *„Tribuna"* şi *„Steaua"*. Debutul în activitatea publicistică SF se produce în 1964, cînd revista **„Viaţa studenţească"** îi publică la rubrica *„Cum vedeţi planeta noastră în secolul XXI?"* povestirea *„Un cîntec din Aldebaran"*.

În cadrul CPSF a publicat: povestirile *„Coloana infinitului" (nr.236 din 15 sept.1964), „Cineva întreabă" (nr.261-262 din oct.1965), „O falie în timp" (nr.444 din 15 mai 1973)* şi *„Figurine de ceară" (nr.447 din 1 iulie 1973); eseu „Mic eseu pentru 1966" (nr.278 din 15 iunie 1966)* şi *poeziile „Science-Fiction", „Viitorul al doilea", „Maşina timpului" (nr.383 din 1 noiembrie 1970).*

După propria-i mărturisire, relaţia cu Anticipaţia a fost *„una complexă, aşa după cum trebuie să fie o lungă şi mare iubire. Am descoperit-o atunci cînd sufletul meu putea fi modelat în chip optim de frumoasele ei iluzii şi, pe neobservate, m-am trezit în situaţia de a adăuga, la rîndul meu, cîteva iluzii patrimoniului său fascinant"* **(M.O., CPSA, nr.500/1993, p.12).**

După absolvirea facultăţii a fost pe rînd, profesor într-o comună din judeţul Cluj, îndrumător la muzeul „Octavian Goga" din Ciucea, inspector cu probleme de artă al Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă şi, în final, redactor la editura Dacia.

Obţinerea licenţei în filologie la Universitatea din Cluj Napoca, a influenţat şi a contribuit la formarea unui scriitor a cărui operă se caracterizează printr-o înaltă ţinută literară, propulsîndu-l în atenţia criticilor, specialiştilor şi, nu în ultimul rînd, a cititorilor.

Mircea Opriţă este considerat de specialişti *(G.Ceauşu - Un aisberg sub coama valului -, Almanah Anticipaţia-1987, p.105-109, 123; F.Manolescu, - Medalion Mircea Opriţă, idem p.135; A. Mironov, - Marţienii de pe Dîmboviţa - Quasar 4/1992, p.3,23)* ca fiind unul dintre reprezentanţii de marcă ai aşa numitului *„VAL DE TRANZIŢIE" (V.Bugariu, D. Cocoru, T. Filipaş, M.Gghergu, L.Hanu, I.Ilie Iosif, M. Luca, V. Marineasa, Al.Mironov, C. Secu, S.Sighişeanu)* între *„VALUL DE REFERINŢĂ" (G.Anania, H.Aramă, C.Baciu, R. Bărbulescu, V. Bîrlădeanu, Os.S.Crohmălniceanu, D.Dorian, I.Hobana, M.Ionescu, E.Jurist, M.Moisescu, L. Neamţu, R.Nor, A.Rogoz, Gh.Săsărman, M.Şerbănescu, I.M. Ştefan, O.Şurianu)* şi *„NOUL VAL"* al anilor 80.

Literatura lui Mircea Opriţă se remarcă *"printr-un strict control, printr-o discretizare a insolitului în semitonuri şi ambiguităţi, rezultate din ricoşeul cu realul curent, mizînd deci pe efecte mai subtile de nuanţă, de estompare sau contrast... Eterna discordie dintre ceea ce este şi ceea ce ar putea fi - cu derutante intervertiri de termeni şi alunecări dintr-o tabără într-alta - constituie suprateme unificatoare a unui virtual roman SF, pe care Mircea Opriţa preferă să-l modeleze însă în tiparele şi formele genului scurt "* **(C. Robu, Două orientări în anticipaţia românească actuală, Almanah Anticipaţia-1984, p.81-84).**

Mircea Opriţă nu şi-a prea risipit povestirile prin reviste, almanahuri sau fanzine, reuşind să publice între anii 1966-1980 *(perioadă care include şi acea „zonă de întuneric", „black-out" sau de „deşert aproape total" de după 1974, de care aminteşte Cristian Tudor Popescu în interviul intitulat „Ceauşescu a luat în mormînt şi SF-ul românesc" ; JSF-61, p.15)* cinci culegeri de povestiri - **Întîlnire cu meduza -1966, Nopţile memoriei-1973, Adevărul despre himere-1976, Figurine de ceară-1978, Semnul licornului-1980,** o piesă de teatru **(Planeta părăsită** - piesa care a figurat în repertoriul teatrului de păpuşi din Cluj), un volum de versuri **(Jocul cu vipere-1972),** primul şi de altfel singurul roman SF **(Argonautica-1970,** republicat într-o formă revizuită în 1980) şi un roman realist **(Pasărea de lut-1976).** S-ar părea că a existat şi intenţia unui al doilea roman, pentru că Almanahul Anticipaţia-1987 publică (p.136-142), în cadrul medalionului consacrat lui **Mircea Opriţă**, fragmentul de roman intitulat **Paznicul timpului**. Fie că tentativa nu s-a materializat, fie că romanul aşteaptă încă să fie publicat...

Volumul de debut **(Întîlnire cu meduza)** are meritul de a se înscrie *"pe cea mai fertilă direcţie a literaturii, ambiţia de a capta esenţe în fiolele unor cuvinte pe care alţii le consacră unor penibile şi inutile prelegeri de fantezie ştiinţifico-aplicată" (Vladimir Colin - Dialoguri literar-galactice (IV), CPSF-298, p.28-31).*

Povestirile **O falie de timp** şi **Figurine de ceară** (ultima apărînd atît în volumul omonim, cît şi în volumul anterior, **Nopţile memoriei**) au fost distinse în 1973 cu premiul I (dintr-un total de 150 de lucrări) la cea de-a treia ediţie a Concursului naţional de literatură ştiinţifico-fantastică, de un juriu de categorie grea format din **Ion Hobana-preşedinte, Adrian Rogoz, Ov. S. Crohmălniceanu, Silvian Iosifescu şi Gabriel Dimisianu** (primul concurs de acest gen organizîndu-se cu aproape două decenii în urmă-1955). Iată, ce a scris în referatul său **Ov.S.Crohmălniceanu**, cel mai sever membru al juriului nostru, despre **Mircea Opriţă**: **- Acest autor este o revelaţie nu numai pentru literatura ştiinţifico-fantastică de la noi, ci şi pentru proza contemporană - *(Adrian Rogoz - La închiderea unei dificile competiţii, CPSF-447, p.26-27).***

Anterior, acelaşi **A.Rogoz** declara: *„Nimeni nu se gîndea la Mircea Opriţă...atunci, cînd înainte de deschiderea plicurilor deconspirative, erau citite cele opt povestiri cu prea frumosul pseudonim Maximim Tracul... lucrările lui trimise la concurs, deşi poartă marca personalităţii sale, reprezintă un salt frapant faţă de avatarurile lui de pînă acum. Doar volumul recent de poezie Jocul cu vipere, se află cred, la nivelul prozei lui actuale " (A.Rogoz, Veghind viitorul, CPSF-444, p. 32).*

Anul 1973 a însemnat pentru **Mircea Opriţă** anul recunoaşterii oficiale a scriitorului **Mircea Opriţă**, volumul său de povestiri **Nopţile memoriei** primind Premiul Uniunii Scriitorilor, asigurîndu-şi girul celui mai competent for în materie.

„Intruziunea insolitului în cotidian, respinsă ori resorbită prin coeziunea intrinsecă a realului constituit ca atare, îşi găseşte o expresie artistică majoră în povestirile şi nuvelele lui Mircea Opriţă, mai ales în cele din ultimul său volum, Semnul licornului (1980), care confirmă o inclinaţie nativă, manifestă în acest sens încă din debut şi cultivată consecvent, pînă la configurarea unei formule proprii de science-fiction, pe parcursul volumelor ce vor urma... Se poate lesne observa cum prozele scurte ale autorului- embrionar încă din volumele anterioare, dar mai clar vizibil abia în ultimul , Semnul licornului (1980) prefigurează acel roman virtual printr-un sens de convergenţă rezultat subsecvent din soluţionarea unitară a tensiunii real-imaginar, din abordarea, extensivă a mai tuturor motivelor SF consacrate şi concomitent din elaborarea lor literară, intensivă, într-o manieră originală, personală, dar în acelaşi timp fidelă spiritului lor original - ceea ce conferă integrării SF-ului în literatură o organicitate de substanţă, nu doar una de stil. Piese cum sînt - în vol. Semnul licornului, Trambulina, O floare pentru căpitan, Melancolie veac XXI, Arcul galactic şi chiar Transferatul ori Sens interzis, la care s-ar putea adăuga, din vol. Nopţile memoriei, piese ca Puntea, În capcană, Federico, Colonia Solange, Încotro, Leonida?, precum şi altele din alte volume, prezintă această conformaţie de părţi deocamdată disjuncte ale unui prezumabil întreg: insule de sine stătătoare fiecare, dar crescute toate dintr-o aceeaşi placă tectonică, a cărei dinamică subterană le-ar putea comasa, într-o zi, racordîndu-se pe coordonatele unui continent, ale unui roman SF pe tema călătoriei spaţiale, ori, eventual, să zicem, a vieţii cotidiene pe o platformă cosmică " (C.Robu, Două orientări în anticipaţia actuală, Almanah Anticipaţia - 1984, p. 81-84).

*„Dar poate că trăsătura cea mai ambiţioasă a acestei strategii scriitoriceşti ţine de activitatea de creaţie propriu-zisă, unde **Mircea Opriţă** doreşte să facă inoperantă distincţia dintre profesioniştii SF-ului şi aceia ai literaturii mainstream, ieşind cu cărţile sale de science- fiction din cadrul colecţiilor sau al editurilor specializate şi pătrunzînd în literatura obişnuită cu numeroase din procedeele*

*specifice în SF.»S-ar putea vorbi în această intreprindere dificilă, chiar şi de un gust al riscului, căci cine schimbă genurile literare şi taberele, sfidînd obişnuinţele de lectură ale cititorului şi lipsa tradiţională de mobilitate a criticului român, riscă să fie uitat de cei de la care a pomit şi respins de cei la care ar dori să ajungă ". (**F.Manolescu, Medalion Mircea Opriţă, Almanah Anticipaţia-1987, p. 135**). În strictă legătură cu această problemă Mircea Opriţă declara recent: „Creaţia SF şi cea realistă au mers, în cazul meu, paralel, iar uneori destul de amestecat. Cine reciteşte povestirile mele de anticipaţie va vedea că nu scriu un SF pur, ci combinat în diferite procente cu elemente fantastice sau de literatură realistă. Nu cred că asta deranjează pe cineva - mă refer la publicul mai specializat al genului. Mie, tehnica de care am vorbit mi-a adus deocamdată cîştiguri morale, în sensul că nişte scrieri plasate sub însemnele unor colecţii SF au atras asupra lor atenţia mai multor critici literari, profesionişti. Unora le-au zdruncinat chiar puţin prejudecăţile în privinţa genului " **(M.O., „Am o părere bună despre SF-ul românesc, interviu consemnat de Adrian Bănuţă în JSF-11/1993, p.10).***

*„La nivelul celor mai bune din textele sale, două sînt trăsăturile mei importante ale prozei lui Mircea Opriţă. Mai întîi un profil textual foarte variat, în care intră, pe lîngă elementele de dialog sau de acţiune, obişnuite în genul ştiinţifico-fantastic, şi un număr de componente cu care lucrează autorii de ficţiuni neştiinţifice - introspecţia, analiza insistentă a unei situaţii sau a unui gînd şi mai ales descrierile amănunţite, care dau sentimentul autenticităţii şi care se explică printr-o percepţie deosebită a realului proprie tuturor prozatorilor adevăraţi **(F.Manolescu, Medalion Mircea Opriţă).***

*„Ceea ce interesează la Mircea Opriţă este mişcarea interioară a povestirilor", "sensul devenirii lor ca ideologie artistică aplicată în text. dacă la început decorul povestirilor este strict extraterestru - călătorii în astronave, colonii pe alte planete, deplasări în timp - în povestirile mai noi realismul cîştigă spaţiu, decorul coboară în teritorii recogniscibile, anticipaţia îşi scrutează proiecţiile şi fantasticul devine mai subtil, se naşte, adică, din situaţii alunecoase cu suport motivat (Arheopterix) sau din poezia alchimică a lucrurilor vechi (Lemnul cel viu al Cremonei). În alte povestiri realismul invadează în întregime spaţiul fantasticului (Ora mutanţilor) sau, dimpotrivă, deplasează notaţia realistă către zonele alunecoase, absurde şi incongruente ale gesticii şi înfăptuirilor nocturne lipsite de înţeles clar " (Cine-i acolo?, Un toast pentru Proteu) **(D. Vichi, Înfăptuirile cosmice, temporale şi terestre ale literaturii lui Mircea Opriţă, Helion, Timişoara, iunie 1987, p.36-39.)***

În al doilea rînd, important este faptul că prozele lui **Mircea Opriţă** sînt nu numai rezultatul unui efort de sincronizare cu SF-ul modern, european sau nord-american, dar şi al unei întoarceri la tradiţia inaugurată de seria **Demetriu G.Ionescu (Take Ionescu), V. Anestin, H. Stahl**, în căutarea unei soluţii "româneşti" a problemei SF-ului, în general cosmopolit sau intimidat de modelele cîtorva literaturi aparţinînd naţiunilor cu avans tehnologic. Cele mai bune dintre schiţele şi nuvele sale ***(Lemnul viu al Cremonei, Ucronia de la Tapae, Semnul licornului)*** s-au născut şi ca un răspuns la formularea acestei dificile probleme, încît astăzi se poate spune că **Mircea Opriţă** a găsit o rezolvare firească în chestiunea SF-ului românesc, tot aşa după cum, aflîndu-se într-o situaţie asemănătoare, **Mircea Eliade sau Vasile Voiculescu** au găsit-o cu strălucire, pentru proza noastră fantastică. ***(F.Manolescu, Medalion Mircea Opriţă)***

*„Fructificarea parodică şi polemică a călătoriei spaţiale este realizată în romanul Argonautica. Toate stereotipiile şi toate clişeele sînt sistematic subminate sub privirea rece a unei instanţe narative aşezată dincolo de personajul-narator, tînărul astronom Gregor, la rîndu-i vestejit de aripa distructivă a satirei parodice. Romanul mijloceşte o privire sceptică asupra lumii anticipate, în ciuda aparenţei perfecţiunii tehnice atinse de evoluţia civilizaţiei umane. Peste toate faptele narate pluteşte implacabil gustul searbăd al kitschului, de la trotuarele care scutesc omul de binecuvîntatul efort al păşirii şi pînă în tabloul vorbitor al strămoşului Grigore - perpetuare în eternitate a unui moşulică simpatic a cărui singură grijă este aceea de a-şi fuma nelipsita pipă. Fiecare personaj luat în parte închide în sine clişee, cangrene şi tumori ale consumismului, strecurate sub aripa şi pulpana aventurilor de tot felul în tirajele zdravene ale necesităţilor efemere denumite curent literatură de buzunar. Acţiunea romanului este voit banală "**(D.Vichi, Înfăptuirile cosmice, temporale şi terestre ale literaturii lui Mircea Opriţă).***

*În eseistică, **Mircea Opriţă** îşi îndreaptă atenţia, ca un jucător lucid, spre spaţiile libere deocamdată, pe care se grăbeşte să le umple, spre a face autoritate, fără să intre în concurenţă cu cei dinaintea sa. În generaţia mai veche Ion Hobana a scris despre Jules Verne... Mircea Opriţă va publica în 1983 un foarte frumos şi documentat eseu despre Wells -* H.G.Wells: Utopia modernă)... ***(F.Manolescu, Medalion Mircea Opriţă)***

Monografia lui **Mircea Opriţă** este o "*evaluare estetică-filozofică a operei lui Wells, o lucrare solidă care foloseşte în afara textelor literare ale lui Wells şi opera eseistică şi teoretică, fără însă să se adîncească în amănuntele vastei biografii literare fără trăsături SF, sau în enorma operă foiletonistică risipită în ziarele de epocă. Avînd la bază o construcţie solidă, o teorie proprie despre trăsăturile utopiei moderne, volumul se edifică riguros, demonstraţia prin texte e impecabilă, argumentaţia raţională. Mircea Opriţa arată caracterul bifacial al utopiei moderne producătoare atît de utopii cît şi de contrautopii. Elementul nou al utopiei moderne, postulează autorul, este schimbarea, transformarea. Atunci cînd acest element mişcă toate articulaţiile sistemului utopic, se generează texte literare impresionante. Cînd principiul transformării e doar verbal prezent şi sistemul e staţionar, atunci tensiunea scade şi calitatea estetică-filozofică a textului scade spre demonstraţia didacticistă. Mircea Opriţă inversează ordinea cronologică în prezentarea operei lui Wells. Prima dată se prezintă operele de maturitate, izvorîte din teoretizările despre utopia modernă, din credinţa nelimitată a puterii ştiinţei în transformarea lumii, teoriile legate de un Wells filistin, mic-burghez, jovial, plin de sine, apoi trecîndu-se la distopiile din tinereţe, căruia i se asociază figura unui tînăr răzvrătit, doritor să schimbe lumea. Această din urmă imagine, considerată drept esenţială pentru personajul wellsian o proiectează pe retinele noastre Mircea Opriţă în finalul volumului, făcînd din el model de urmat, etalon pentru generaţiile viitoare de scriitori." **(Mandics Gyorgy, Cosmografii fanteziei, Helion, Timişoara, nr.1/1990, p.72-73).***

Pe linia promovării SF-ului românesc reuşeşte să alcătuiască şi să publice două antalogii în limba germană: una la editura Dacia, în 1979 (Die beste Aller Welten. Rumanische Science - Fiction) şi alta, împreună cu Herbert W.Franke, la editura Wilhem Golman din Munchen (SF aus Rumanien).

Mircea Opriţă este primul preşedinte al recent înfiinţatei societăţi culturale ARSFan: ARSFan a luat fiinţă la sfîrşitul lunii noiembrie 1992 la Timişoara, din iniţiativa unui grup de peste 40 de participanţi, la ultima dintre sesiunile Helion.

În dubla sa calitate de preşedinte - al ARSFan, şi al comitetului Naţional de Organizare al Eurocon-ului 1994 - **M.Opriţă** a contribuit din plin la pregătirea şi reuşita acestei prestigioase manifestări europene (v. JSF-22, 42 şi 74), rostind, de altfel şi discursul de deschidere al lucrărilor convenţiei : *„Nu ştiu alţii cum sînt, dar eu... am pus tot ce aveam mai bun în mine pentru reuşita acestei manifestări. Vreau să cred că a ieşit la înălţimea aşteptărilor." **(M.Opriţă, Gînduri despre Eurocon, Curierul Naţional, nr.990/11 iunie 1994, p.7)***

Are numeroase proze publicate în antologii realizate fie în ţară, în limbi străine, fie în străinătate. Este menţionat în **Lexicon der Science-Fiction Literatur, de Alpers, Fuce, Hahn şi Jeschke** (1988) alături de alţi 15 autori români ***(Adrian Rogoz, CPSF-500).***

Din 1992 este unul dintre cei doi membri români (celălalt fiind Ion Hobana) ai World SF AP (Association & Professionals) (JSF-9).

Ultima carte apărută - **ANTICIPAŢIA ROMÂNEASCĂ**, i-au adus criticului **Mircea Opriţă** pînă în prezent două premii - **Premiul Convenţiei Naţionale de SF-RomCon 1994 şi Premiul revistei Jurnalul SF**, ultimul premiu concretizîndu-se în prezentul număr care este totodată şi un cadou făcut cititorilor Jurnalului SF de către Mircea Opriţă.

*„Trecînd la om ce-aş putea să spun?... Îmi place să cred că mai sînt şi un soţ bun, dar aici trebuie întrebată în primul rînd soţia mea Doina. Nici ea nu e un nume necunoscut amatorilor de SF, întrucît a tradus mult din Lino Aldani, iar acum îl traduce pe Ugo Malaguti, un alt italian foarte interesant. Dacă nu pretind cumva prea mult de la viaţă, m-aş bucura ca şi copiii mei, care sînt încă prin şcoli, să poată declara cîndva că le-am fost un tată bun. Aşa merg lucrurile, vorba lui Kurt Vonnegut " **(M.Opriţă, Am o părere bună despre SF-ul românesc).***

Ioan Pavelescu

Ovidiu Bufnilă

CREAȚIE și CĂDERE

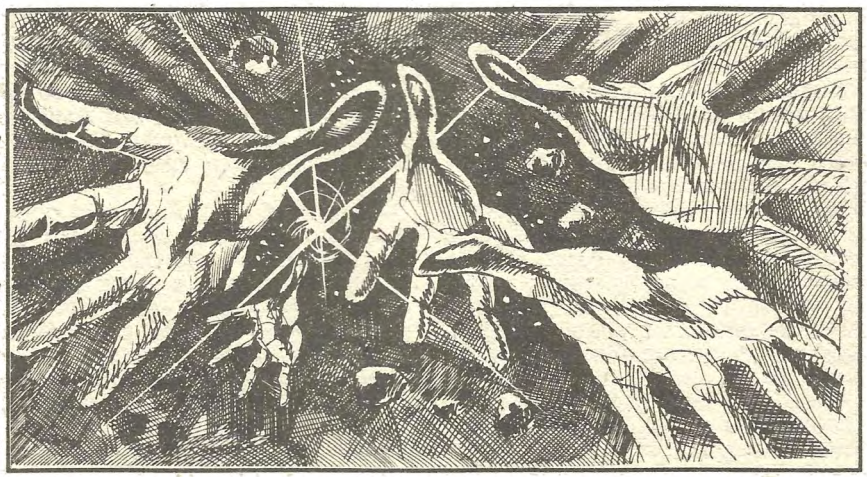

Grafică -GABRIEL BALAZS

La unsprezece ani de la publicarea ei, povestirea scriitorului Mircea Opriță, „Figurine de ceară", reprezintă, pentru orice lector, un teritoriu încă plin de surprize. Dacă în 1973, liceean fiind am fost fascinat de planeta Bactriana, acum, cînd văd lucrurile altfel, textul constituie pentru mine un bun prilej de meditație.

Publicată într-o lume dogmatică, „Figurine de ceară" își conținea prospețimea și suflul cu o dezinvoltură demne de invidiat.

Deși Mircea Opriță a construit-o cu minuție și rafinament, lectorul își poate descoperi o superbă libertate de interpretare. După ce, o vreme, personajul principal mi s-a părut a avea o evoluție liniară, astăzi consider că așa zisa lui fugă de pe Bactriana e de fapt o cădere. Mai mult, îl descopăr a nu fi creatorul în economia povestirii ci doar un mijlocitor. Întreg discursul său îmi pare a fi doar o dovadă de trufie. Bactriana nu este doar materie predispusă modelării. Cred că este un CEVA conștient de singurătatea lui în Univers sau, poate, chiar de unicitatea lui. Bactriana pare avidă de schimbare. Ea își conține schimbarea într-un program al ei, delicat și abia ghicit. Potrivit proprietății ei, aparent fundamentale, Bactriana ar fi trebuit să se automultiplice începînd cu bolovanii de pe suprafața ei. Astronautul însă nu precizează nimic despre un astfel de eveniment. În schimb, nava lui este multiplicată într-un efort, credibil, de cunoaștere. Dacă simțul tactil este predominant, există în economia povestirii un punct în care se face o referire clară la o legătură între cîmpurile celor doi. Deși ascuns în cochilia sa, un obiect artificial, astronautul comunică planetei (suspensiei, dacă vreți) un set de informații pe care, apoi, Bactriana la prelucrează animînd copiile. A anima, mi se pare a fi un semn clar că acea stranie materie nu putea fi oarbă. E interesant a observa, pe parcurs, obtuzitatea unui șef care nu apreciază actul de creație ca fiind demersul inițierii unei noi ordini în ordinea naturală. Orb și limitat, el consideră Bactriana ca fiind în final, un teritoriu cuprins de haos. Dar Bactriana, în intimitatea ființării ei, își caută o cu totul altă ordine. Ea se dovedește a fi cuprinsă de curiozitate. Îndată ce astronautul îi oferă noi modele, ea îl părăsește pe cel anterior, renunță la a mai multiplica nava. Finalul povestirii, poate ușor forțat în vederea obținerii unui ultim nivel de lectură, dă semn însă de o posibilă manifestare a acelui ceva numit Bactriana. Să ne amintim că înainte de a fugi, de a cădea de fapt din actul creației, astronautul depune pe solul planetei figurina de ceară a unei femei. Fără însă a avea timp să transmită și o nouă secvență de program. Aș putea bănui că Bactriana a „produs" femeia pe baza programelor anterioare și atunci aș putea spune că ea a învățat. Dimpotrivă, aș putea crede că nu a procedat la aceasta, că a ales să creeze pe măsura materialului acumulat. În acest caz, i s-ar releva capacitatea selectivă. Încercînd să arunc o privire în profunzimea lucrurilor, găsesc de cuviință să apreciez că Bactriana, la rîndul ei, trebuie să fie creată. Capacitatea de a crea îi este proprie, nu se regăsește la alte obiecte cosmice. Cum numărul lor pare a fi infinit, cunoașterea pare a fi pusă în dificultate. Dacă admit că haosul este el însuși organizat, atunci nu văd de ce să nu existe un program sau măcar o intenție primordială. Un act conștient. Dincolo de lumile galactice, de nave spațiale și de conflictul șef-subordonat, par să se afle idei insurgente. O referire în subtext la teoria catastrofelor, subiect tabu într-o lume sufocată de ideologia marxistă. Un travaliu dincolo de problema delicată a creației. Exercițiul de trufie al astronautului, schițat pe motivul Bactriana, îmi pare a fi o vădită încercare de a sonda mărginirea ființei umane. Eu cred că pot considera acest fapt o, să-i zicem, blasfemie în chiar plinul ideologiei care susținea triumfalismul ființării umane în univers. Fascinația miracolului sfîrșește în derizoriu. Interesantă mi s-a părut încercarea lui Mircea Opriță de a-și singulariza personajul. Astronautul este însoțit în călătoria sa pînă la un punct. Apoi rămîne singur. Copilul din el intră într-un joc. Plăcerea ludică, febrilitatea, libertatea se combină într-un efort aproape incendiar. Aș spune că, ieșit din istorie, omul se regăsește în opoziție cu naturalul. Trufia copleșitoare devine o barieră în calea cunoașterii. Un moment fragil al existenței. Mijlocitor și nu creator, personajul lui Mircea Opriță înlesnește opoziția dintre tehnologie și natural. Căci obiectele artificiale modelează și ele. Un act frust, mecanic, fără urmare. Bactriana, însă, animă și învață. Propunînd o serie dată de model, personajul din „Figurine de ceară" nu poate accede la creație. Nu cred că este conștient de căderea sa. E poate doar un refuz. O lipsă generată de maturizarea sa. Un act minor, petrecut odată cu reîntoarcerea în istorie. Desigur că mă întreb dacă Bactriana nu e, pînă la urmă, în întregul ei un teritoriu al tragicului. Evit însă un răspuns tranșant. E posibil ca eu însumi să mă fi înșelat, să fi fost păcălit de cele nespuse de Mircea Opriță în povestirea sa. Încercînd să mă salvez în ultima clipă, aș spune că figurinele de ceară nu sunt altceva decît textele pe care le scrie autorul. Povestirea e, în acest caz, un model. Un program cu bătaie lungă.. Un text în care Mircea Opriță vorbește de superbul calvar al celui care scrie obsedat de o anume perfecțiune și, în același timp, liber să curteze imperfecțiuea. Obiectele atît de diverse ale operei lui Mircea Opriță, construite cu minuție și rafinament, nu dezmint în economia lor internă, cred, această afirmație.

MIRCEA OPRIȚA

FILE DIN ANTICIPAȚIA ROMÂNEASCĂ

Sergiu Fărcășan

La sfîrșitul anilor '50, cînd publica sub pesudonimul **Crișan Făgeraşu** romanul *O iubire din anul 41.042*, **Sergiu Fărcășan (n.1923)** a stîrnit în mediul SF românesc un entuziasm atît de năprasnic, încît un aspect important al scrierilor sale trecea nebăgat în seamă: cel dogmatic. Autorul aborda genul venind dintre clișeele gazetărești ale epocii și nu rareori substanța prozei sale anticipatoare era penetrată, în această fază, de produsele unui autentic limbaj de lemn. Cugetări, idei „autorizate", expresii-șablon migrează în mod automat spre fabulațiile pe tema viitorului îndepărtat de-a dreptul din articolele politice ale ziarului *Scînteia*. Dogma de partid e gata să-și asume o dimensiune galactică. Romanul vorbește de *„victoria orînduirii interplanetare"* nu altfel de cum era tratat, în publicistica vremii, triumful comunismului internațional. Cutare personaj se situează *„pe o poziție greșită"*, altul *„luase în consiliu o poziție nejustă"*, lipsit de puterea de a rămîne *„obiectiv"*. Cineva pomenește de un *„stadiu înapoiat al rachetelor"* și, în general, numeroase activități desfășurate la nivel cosmic de omenirea mileniului 42 au caracterul unei hiperbolizate ședințe de *„organizație de bază"*. Unul din parcurile paradisiace ale planetei, figurare simbolică a viziunilor staliniste despre viitorul luminos al comunității umane, poartă numele România *„în amintirea republicii comuniste care existase cîndva pe aceste meleaguri"*, înainte de erupția sistemului în Galaxia întreagă. Astronauții cunosc *„patriotismul de navă; iubirea navei ca și cum aceasta ți-ar fi locul ideal de existență"*, dar și momente în care „aceste principii sfinte" încep să fie puse la îndoială. Cînd face bilanțul realizărilor umanității, **Sergiu Fărcășan** copiază degajat spiritul și frazeologia gazetei tutelare. Astfel:

„Dispariția sărăciei, a spiritului de clan, a desfrîului și invertirilor, înalta conștiință a oamenilor și mai ales belșugul care elibera căsnicia de orice presiuni în afara aceleia a sentimentelor nobile ale iubirii – toate acestea încetățeniseră de mult în fiecare cuget ideea că victoria orînduirii interplanetare înseamnă totodată victoria celui mai perfect tip de familie cunoscut pînă atunci." Etc. etc.

Clișee asemănătoare trudesc din greu și la edificiul altor romane scrise de autor. În *Atacul cesiumiștilor*, specia umană *„a luat prin marxism comanda propriei ei evoluții sociale, încît poate acum să-și conducă în mare măsură și evoluția biologică, desigur, tot pe baza legilor obiective"*. Tot acolo, femei energice dau copiilor lor *„o educație exemplară, comunistă"*, iar bărbații cu conștiință avansată lucrează *„ca oțelari la prima instalație sovieto-americană de producere a metalului fără furnale și cuptoare, direct pe conducte"*. Pe lîngă limbajul specific, funcționează fără șovăire și rețetarul de subiecte-tip al epocii, cu mentalitatea mistificatoare și partizană care îl caracterizează. Într-un alt roman, *Secretul inginerului Mușat* (1959), *„pînza vie"* înventată de un român – *„prizonier"* politic în statul capitalist Torida – face să roiască în jurul ei interese oficiale și neoficiale, poftele rapace ale trusturilor concurente. Nivelul conflictual al scrierii privește doar o interminabilă vînătoare, terestră și aeriană, prin care patriotului i se împiedică întoarcerea în țară spre a preda miraculoasele roade ale inteligenței lui. Ideea SF și modul specific de tratare a subiectului trimit nemijlocit la **Aleksandr Beleaev** *(Pînea veșnică)*, dar și la literatura politizată din anii războiului rece, cu un viu apetit de ridiculizare ieftină a imperialismului rival.

Multe alte exemple ni-l arată pe **Sergiu Fărcășan** în postura, neinvidiabilă, firește, de scriitor conformist. Utopia sa nu este doar superficial comunistă, ci, pînă la un punct, adînc tributară dogmei cu inspirație în *„clasici"*. Citat adesea în afacerea cesiumiștilor, **Engels** recoltează închinăciuni pînă și în anul 41.042, ca un fel de întemeietor de eră sanctificat. Din perspectiva tezelor marxiste, complicațiile morale imaginate în seama viitorului se centrează pe relația individului cu societatea, cu avantajul plasat sistematic asupra acesteia din urmă: *„A face cu viața ta ce poftești, a fi separat de societate, era un chin insuportabil"*, aflăm la un moment dat, ca din manuale. Manifestarea individuală, în refuzul controlului social, devine posibilă doar prin abandonul *„calității de Om"*. Noțiunile sînt simbolice și bombastice, ca în publicistica agresiv moralizatoare a vremii. Multe din trăsăturile acestei utopii etice se regăsesc aici din *Sahariana* lui **I.M. Ștefan** și **Max Solomon**, doar mai bine scrise. Reeducarea pentru greșeli grave se face prin pedepse *„executate pe cale nervoasă"*, așadar în regim de manipulare chimio-psihică. Iar conținutul operației e de natură să stîrnească jubilația postumă a *„clasicilor marxismului"*, întrucît corvezile reeducative vizează tocmai însușirea, prin implantare cerebrală silită, a dogmei lor.

„Principiile acestei reeducări erau simple; se considera că omul nu e demn de era planetară, societatea îl retrograda să trăiască în psihoza sclavagismului, apoi în a evului mediu, iar pe urmă căpăta sentimentul că-i muncitor care lucrează pentru profitul capitaliștilor."

Din fericire, autorul nu este doar pamfletarul polemic, ori ilustratorul sîrguincios al unor teze politico-filosofice răspîndite în epocă. Romanele sale pun în evidență și o tendință subversivă, de blîndă ironizare a unora dintre principiile utopice lansate alteori la modul foarte serios. Atitudinea auctorială devine brusc, dar pentru scurtă vreme, de o afectată complicitate cu cititorul. Un anume festivism caracteristic *„republicilor comuniste planetare"* se ironizează învăluit, prin ricoșeuri discrete. Cum în aproape cincizeci de milenii numărul sărbătorilor tradiționale trebuie să devină imens, la fiecare o sută de ani ele sînt comasate, contopite după specific în data cea mai importantă. Anul morții lui **Shakespeare** ajunge astfel să marcheze *„aniversarea tuturor poeților englezi"*, iar mai tîrziu *„aniversarea întregii literaturi și arte"*. Ironia e aici amuzament, are caracter amical, ca o glumă. Același tratament pe jumătate dogmatic, pe jumătate aluziv-ironic îl suferă și ideea reeducării utopice. Aflăm astfel că procesul respectiv ar fi *„primit cu recunoștință"* de cel sancționat. Întruniți într-o cosmică ședință *„de partid"*, trilioane de oameni judecă soarta unui ins recalcitrant tocmai cînd acesta e angajat, contracronometru, într-o disperată acțiune de salvare umană; ceea ce vrea să spună că gestul administrativ și birocratic vine uneori în contradicție cu caracterul moral al faptei urgente, vii. De altfel, tot ironic, Plenara e sabotată de computerele de vot, organizate într-un fel de societate paralelă: *„îndeosebi cîteva mașini, specializate în artă, prelungeau mereu dezbaterea cu argumente dubioase, unele deloc marxiste, și în orice caz subiective și vagi, adesea influențate de relații de prietenie cu alte mașini – mașinile finanțelor, moravurilor etc."* Exprimate prin clișeele limbajului de lemn, asemenea aluzii se adresează urechilor inițiate, ca anecdotele politice.

Și totuși, dincolo de aspectele deficitare care îl periclitează sub raport conținutistic și estetic, romanul ***O iubire din anul 41.042*** **(1958)** are în el ceva peren. Un suflu utopic de bună calitate se insinuează în cadrul hipertrofiat al acțiunii, iar pe de altă parte în faptele uriețești ale *„administratorului Pămîntului"*, **Ols. Terminologia SF** a autorului rămîne totuși precară: o anume parte a fizicii e *„submicrometrică"*, o frînare se execută *„pe cale subelectronico-magnetică"* – aiureli cu pretenții de sugestivitate specifică. Dar asemenea noțiuni fără conținut nu deranjează în fond liniile unei utopii generale în care oamenii trăiesc 400 de ani, călătoresc cu viteze supraluminice, își consideră planeta de baștină un spațiu eminamente provincial și luptă pentru prelungirea vieții la infinit. Originală este ideea unei utopii a sentimentelor, într-un context care pedepsește gelozia, interzicînd partenerilor să ducă o existență comună mai mult de un secol. În planul acestei speculații sentimentale, ilustrativă este relația lui Ols cu fragila Lu, recuperată odată cu **„Arca lui Noe"** dintr-un trecut lipsit de cîștigurile în domeniu ale mileniului 42. Îndrăgostit de femeia de care îl desparte condiția sa „supraumană" **(ca, mai tîrziu, la Vladimir Colin în *Giovanna și Îngerul*)**, Ols e emoționant în gesturile lui enorme, de adolescent întîrziat. Schematice, dar active, personajele lasă urme asemeni meteoriților: nu prin ele însele, ci prin fulguranța intensă a arderii lor.

Atacul cesiumiștilor (1963) are în **Milton Kipfer** și **Loreta Durand** personaje mai consistente. Și asta în ciuda faptului că biografiile și genealogiile lor sînt lucrate mai curînd expeditiv decît meticulos. Clișeele gazetărești circulă și prin acest roman poliedric, alcătuit din îmbinarea mai multor zeci de *„piese de dosar"*. Declarații, procese verbale, rapoarte, sinteze, buletine medicale, instrucțiuni, comunicate, inventare, fragmente de

testament, avertismente, ordine militare, apeluri, telegrame sau pur şi simplu relatări năzuie să recompună o afacere *„clasată"* pentru personaje, nu însă şi pentru cititor. Formula hibridă imprimă totuşi o anume modernitate lucrării. Ea face lectura vie, ca a unui reportaj alimentat cu întîmplări senzaţionale din rubrica faptului divers. Inspirat din Wells *(Oamenii ca zeii* pentru utopia comunistă de la suprafaţă, *Maşina timpului şi Primii oameni în Lună* pentru monstruozităţile din subteran), subiectul urmează linia unui conflict ideologic, transcris însă în termeni socio-estetici. Astfel, frumosul şi binele utopiei e pus la încercare de urîtul bestial, ca şi de perversitatea socială a bolgiilor figurate în partea opusă. Căci lumea cesiumiştilor „nu este o lume umană, ea nu poate fi comparată cu nimic". Într-o sinteză de valori răsturnate, autorul cuprinde în universul acesta antinomic „esenţa tuturor cruzimilor şi ticăloşilor care au existat pe faţa pămîntului, infernul materializat".

Termenii dihotomiei sînt, în roman, vizibil dezechilibraţi. Cu tot apelul la fondatorii *comunismului „ştiinţific"* şi cu toată pretenţia ei de a mări planificat *„cantitatea de fericire per an şi per zi"*, utopia solară de deasupra rămîne departe, ca figurare artistică, de contrautopia din adînc. Simetriilor de sus şi ambiţiilor perfecţioniste ale omenirii *„libere"* li se răspunde, în bolgii, cu performanţe în negativ incomparabil mai mari, de-a dreptul fascinante. Implantată în sluţenie şi nespus de inventivă în cultivarea trăsăturilor sale specifice, societatea cesiumistă îşi admiră diformităţile. Accentuîndu-şi părţile hidoase, tinde şi ea, pe o cale proprie, spre sublim. Un genunchi prea simetric poate fi înlocuit cu altul, disproporţionat. Un cap plasat normal va fi însoţit, în normele estetice ale locului, de alte două (pe pîntece şi la subsuoară). Distopia desfiinţează egalitatea biologică, spre a accede astfel la o *„stare divină"*. Grotescul situaţiilor abundă în lumea subterană, multe fiind legate, bineînţeles, de configuraţia multicefală a monştrilor săi. Capetele de rezervă se scot şi se pun la odihnă pe socluri anume pregătite. Toate trei sînt purtate atunci cînd superiorul se arată supuşilor *„în ţinută de gală"*. Spînzurarea unui individ pretinde două şreanguri, pentru ambele capete disponibile. *„Dragonii"* demagogi se întrec să-şi aduleze stăpînul prin mai multe guri odată etc. Scenele de impact comic al elementului dizgraţios cu o realitate incontrolabilă au inventivitate.

Romanul nu ratează şansa de a produce şi o alegorie a dictatorului. O societate de monştri va fi condusă de cel mai monstruos dintre înşii componenţi. Fie că exagerează în spiritul modelului fascist, cum lasă să se înţeleagă la un moment dat; fie că îl are în vedere pe cel stalinist, ca efect al deja comentatei tendinţe de ambiguizare a sensurilor, inclusiv în cazul utopiei comuniste; neîndoielnic, **Sergiu Fărcăşan** reuşeşte o veritabilă performanţă pe terenul caricaturii groteşti. Stăpînul **(„Genialul Lumii")** îşi prelungeşte diformităţile fizice în monstruozităţi morale *„inspirate de dorinţa de mai bine"*. Episodul luminii optime pune excelent în valoare arbitrariatatea unei gîndiri perverse. Devenită politică de stat, ea e susţinută public printr-o sofistică de tip cinic, în miezul căreia încolţeşte ameninţător primejdia:

„Le-am explicat cetăţenilor noştri că nu importă cum arată, de fapt, lumina zilei: mai important este binele lor. Trebuie să avem o lumină sănătoasă pentru ochi, plăcută organismului. Am pus şi pe poeţi – avem cîţiva poeţi, care se ocupă şi cu reclama – să facă imnuri în cinstea culorii celei mai bune. Din păcate, ba e la modă o lumină, ba alta – poeziile se cam învechesc. La conducerea consiliului de administraţie al trustului luminii am pus o comisie care analizează şi filtrează mereu lumina, în căutarea culorii celei mai favorabile. Oamenii s-au convins că e necesar să filtrăm lumina pentru binele lor. Apreciem care raze le sînt favorabile şi care nu. Îi ferim de lumina care oboseşte."

Iar mai departe:

„Acum cîţiva ani am ordonat comisiei să nu mai furnizeze cetăţenilor decît lumina zilei. Înaintea mea lumina zilei era combătută. Eu, dimpotrivă, le-am spus tuturor cetăţenilor: lumina zilei e un lucru minunat. Lumina care ajută cel mai bine la hrănirea ochiului, lumina care ne convine nouă, aceea este lumina ziiei. Nu există o lumină a zilei «în sine»: există numai lumina care ne prieşte, lumina cu care sînt eu de acord. De atunci comisia se căzneşte neîncetat să nimerească precis lumina zilei: o vreme lumina zilei e de culoare maro, altă dată e albastră, iar în perioadele de reorganizări – cum a fost de curînd – se schimbă foarte des."

În sensul aceluiaşi grotesc înfiorător, romanul construieşte în străfundurile planetei lagăre la porţile cărora vin transporturi de *„cărnuri"* abrutizate, cîntînd mecanic ode dictatorului *(„Dumnezeu, Stăpîn, Părinte/ Gîndurile lui sînt sfinte")* şi operei sale de radicală restructurare umană *(„Fi-vom toţi demontaţi-Inimi, plămîni şi ficaţi/ Iar din circumvoluţiuni/ Va face oameni mai buni")*. Ca în distopiile cele mai sinistre, hale imense cu compartimente de sticlă servesc la creşterea accelerată a prăsilei umane în scopul consumului canibalic. În altă parte, victimele ce urmează să aprovizioneze magazinele cesiumiste cu organe de schimb sînt disecate pe bandă rulantă. Tratamentul tragicomic face oroarea suportabilă. Fără paginile sale de nefericită propagandă comunistă, *Atacul cesiumiştilor* ar fi fost un roman foarte bun.

Un ultim roman scris de autor în domeniu, *Vă caută un taur* (1970), este o operă *„încărcată"*, extravagantă, cu acţiunea totuşi condusă abil printre numeroasele motive care o compun. Impresia de stufozitate o dă complicaţia unui subiect ce se dezvoltă în secvenţe concentrice. Cercurile sale interferează însă ritmic, aparent capricios. Odată descoperită convenţia, cheia de organizare a materialului, lucrurile intră în normal. Aspectul baroc al scrierii este întărit şi de relativitatea *„prizei"* auctoriale. Datorită ei, subiectul penduleză continuu între realitate şi irealitate, între *„normal"* şi absurd. Nimic nu e sigur în ceea ce priveşte mişcarea personajelor, autenticitatea gîndurilor şi gesturilor lor. Mărturiile se suprapun, se *„încurcă"* unele pe altele, derutînd: *„Motaş îşi frecă ochii năucit. Oare el citea despre Pagu, sau Pagu despre el?"* Oare faptele narate se încadrează într-o schemă controlabilă, ori nu reprezintă altceva decît rezultatul palpat al unei crize de schizofrenie? Şi personajele sînt complicate, cu putere de interiorizare, cu spirit analitic şi luciditate critică. Dar ele trăiesc frecvent cîte un *„asalt al nebuniei, o nebunie frumoasă, îmbucurătoare"* care poate emite la rîndul său pretenţii asupra comportamentului lor bizar. Deformări de spaţiu şi de perspectivă, contracţii şi dilatări temporale, scene interferente sau reluate din alt unghi: naraţiunea e, la un anumit nivel al său, coşmarească. O multitudine de planuri se dezvoltă în paralel, se suprapun, se amestecă. Produsul acestor operaţii este o lume aparte, neverosimilă, construită: un *„teatru"*.

Tema romanului priveşte Maşina Absolută, producătoare de conflict la nivelul relaţiei dintre natura umană şi cea mecanică. Un subiect generos în SF şi pe care Sergiu Fărcăşan îl rezolvă aici cu inteligenţă şi rafinament. Conflictul amintit apare într-o structură etajată, ocupînd astfel mai multe secvenţe ample ale scrierii. E ca o luptă cu numeroase reprize, pe parcursul cărora Maşina joacă diverse roluri proprii, dar şi pe ale

adversarului, conceput – din orgoliu – ca partener de dispută *„aproape"* egal. De fapt, omul este considerat din perspectiva unei inteligențe mecanice superioare: un *„tub infinit"*, funcționînd în sine și pentru sine. Creierul uman n-ar fi decît un sistem primitiv de elaborat raționamente, pe cînd Mașina umple nivelul *„de deasupra ființei"*. Față de inteligența *„umedă"*, mîzgoasă a omului, inteligența ei e *„uscată"*, performantă și rece. Străină de suferințele cărnii, acțiunea sa urmărește realizarea supremă, cu limitele fixate doar în propria-i autotputernicie. Limbajul uman, combinativ și bazat pe dibuiri, pe aproximații, se măsoară dezavantajat cu limbajul exact, matematic al creaturii mecanice. Comunicarea *„ființelor"* suferă de încetineală, cea a sistemelor artificiale cunoaște adevărate *„vijelii informaționale"*. Universul Mașinii tentează, exercită o atracție maladivă. În el omul presimte ocazia unei experiențe de lucidității abstracte, *„curate"*, reverii ale desăvîrșirii *(„linii ideale, perfecte, miresme, culori, toate desprinse de toate obiectele acestei lumi, albastru fără cer și văpăi fără nimic ce arde")*. În schimb, conectarea creierului la calculator produce, în puritatea astrală a abstracțiunilor, dezlănțuiri materiale tenebroase, *„răgetul irațional al unei prezențe animale și inferioare"*. Cu nemărginita ei megalomanie, Mașina Absolută nu poate admite ideea concurenței. Ea e suprasistemul care își înlătură creatorii, asumîndu-și în chip paradoxal propria naștere.

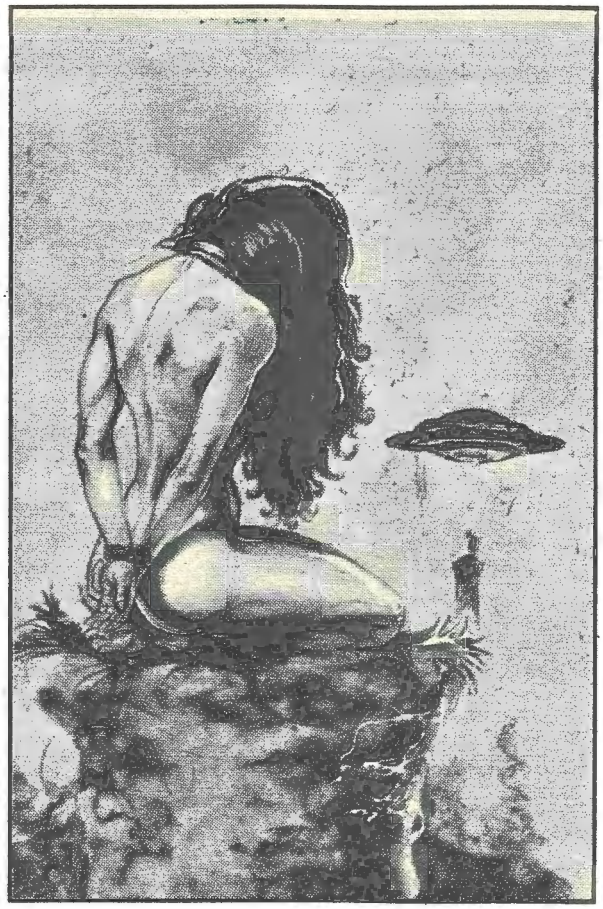

Gabriel Balazs

Polaritatea extremă a atitudinilor declanșate de Mașină primește, în *Vă caută un taur*, personificări succesive. Ele corespund nivelelor luate în stăpînire, succesiv, de tema centrală. Astfel apar inginerul Valentin Pagu versus psihiatrul Motaș în registrul *„realist"* al lucrării, Mott Ash și Pagg în cel *„tauromahic"*, Valentino Paganioni și Mothe-Achard în secvența universului paralel. În diferite feluri, conflictul lor e menit să avertizeze asupra existenței Mașinii Absolute, cu consecințele ce decurg pentru specia umană dintr-un asemenea risc: înstrăinarea de natură, pierderea esenței omenești. Personificarea Mașinii pretinde că, în revanșă, ar fi *„zămislit un univers luxuriant"*, alunecat însă într-o deplină uniformitate. Dar nici partea din Mașină transferată în rolul opoziției umane nu realizează mai mult atunci cînd, în eforturile ei optimizatoare, de la conceptul unei lumi policentrice și democratice ajunge tot la nivelarea utopică (ea așteaptă „propuneri privind varietatea ochilor", iar arhitecților le pretinde „să stabilească înălțimea copacilor și coloanelor" etc.). Ambiguitatea de fond a romanului împiedică personajele să se stabilească ireversibil în principiul pe care caută să-l ilustreze. Ele sînt maleabile nu doar ca substanță constitutivă, ca formă, ci și sub raportul ideilor turnate în tiparele lor fluide. La nivel macrocosmic, ciocnirea lor figurează un conflict al civilizațiilor *„vibratile"*, care cred în mișcare și gravitație, reprezentînd așadar făpturile *„vii"*, cu cele *„pulsatile"*, întemeiate pe circulație și rotație, prin urmare inteligențele mecanice concentrate în simbolul Mașinii Absolute. În cadrul acestui antagonism convențional, totul e însă relativ. Intențiile se amestecă și se redistribuie, iar elementele scenei suferă din vreme în vreme schimbări de program. *„Pare un fel de joacă"*, observă cineva. Dar și un fel de coșmar, cu efecte tragicomice, mixtură de **Kafka și Lewis Carroll**.

Materia cărții e străbătută de două motive înrudite: taurul și labirintul. Ambele sînt de sorginte străveche, permițînd autorului să-și racordeze anticipația la fondul mitologic originar. Ampla secvență *„minoică"*, surprinzător prelucrată în limbaj modern și în conformitate cu mentalitatea actuală, își are în roman rostul ei. Legenda e parodiată cu umor, istoria de asemenea. Mediterana antică apare ca un viespar de relații capitaliste, în care firma **„Jupiter & Son"**, cu sediul într-un zgîrie-nori (blocul **„Olimpic"**) își vede proiectele încurcate de *„afacerea cretană"*. Sugestiile culturale se înmulțesc. Minos apelează la serviciile unui *„cunoscut arhitect irlandez de atunci – Stephen Dedalus"* (trimitere explicită la Joyce!) care, între altele, știe mai bine decît oricine că zidurile palatului construit de el *„au urechi"*. Hercule, Tezeu și alții sînt *„agenți eleni"* implicați în scandalurile „politice" și „apolitice" de la curtea inteligentului Minos. Referirile mitice se suprapun însă pe tema principală: Dedal e preocupat pînă la obsesie de mecanismul suprem, mașina perfectă – primul într-un șir de minți strălucite, între care Pascal, Leibniz, Norbert Wiener peste ani. Acestei mașini arhitectul antic îi dă sugestiva formă de labirint. Un labirint cu trei etaje este și creierul omenesc. Capodopera tehnică a lui Dedal reprezintă în fond o temniță perfidă, fără zăvoare, dar de unde prizonierii propriei lor ignoranțe n-au cum să iasă afară. *„Dorința lor de a ieși spre lumină și libertate va fi adevăratul lor temnicer"*, observă arhitectul. *„Vor fi ca șurubul care, cu cît se învîrtește mai mult, cu atît se afundă mai adînc."* Tot astfel, labirintice, sînt lumile cu care se vine în contact prin Mașina Absolută:

„Se refăceau după o schemă de labirint mișcător, două labirinturi închise unul într-altul ca sferele chinezești de jad, din rotirea lor inversă reieșeau soluții noi de schimbare, care să-i ferească de monotonia imobilistă a permanenței și a nemuririi".

Aceste speculații au frumusețe. Faptul că unele amuză nu constituie un dezavantaj. Ele își găsesc cu ușurință loc în structura de ansamblu a scrierii, căreia i s-a dat în mod deliberat o tonalitate modulată. Tot din secvența *„minoică"* pornește motivul taurului, ca matrice cosmică (*„prototip luminiscent al tuturor formelor și corpurilor existente în natură"*). Minotaurul simbolizează în chipul cel mai direct legătura motivului cu labirintul. O societate de tauri mecanici, dependenți de Mașina Absolută și în același timp conspiratori împotriva ordinii ei, reprezintă *„nebunia"* cuceritoare și plină de umor în care Sergiu Fărcășan dezvoltă motivul derivat din tema de bază. E aici un fantastic lucid, gata să vireze spre comicul absurd. De fiecare dată, însă, logica lucrării menține invenția în tiparele sale elastice și, totuși, stabile. Ceea ce avem în final este spectacolul variat, dramatic, sclipitor, aproape paranoic, de dimensiuni cosmice și în același timp fără orizont – spectacolul unor interminabile lupte duse în labirint. Tauromahic, homomahie, ambele la un loc. Jocul pur.

Cartea cea mai bună a autorului, *Vă caută un taur* este o splendidă alegorie a ficțiunii. Ficțiunea în ipostazele sale labirintice, generatoare de haos și năzuind la disciplinarea haosului produs. Ficțiunea atotputernică, revărsată fluvial, copleșitoare și devastatoare. O soluție care funcționa stîngaci în *O iubire din anul 41.042* se reia aici într-o variantă perfect integrată: romanul ar fi scris de însăși mașina megalomană, într-o infinitate de versiuni și cu o infinitate de rezolvări. Prin mijlocirea unor convenții SF se face, astfel, elogiul creației, al caracterului său proteic și „divin". Grupate în volumul *Mașina de rupt prieteniile* (1968), nuvelele lui Sergiu Fărcășan (cea care își transferă titlul asupra întregii cărți, urmată de *Mașina de nimicit răutatea* și *Mașina de îmbunat cemombii)* au umor, simțul amănuntului, tensiune și stil. Sînt lucrări de profesionist care pregăteau, printr-o *„repetiție generală"*, abordarea temei Mașinii Supreme.

Ioan Pavelescu

Sub bagheta...scriitorului

(Fişă bibliografică)

DEBUT literar: 1960 - versuri; debut în SF:1964 cu povestirea „Un cîntec pentru Aldebaran", publicată în revista „Viaţa studenţească";

TEXTE APĂRUTE ÎN CPSF:

Povestiri:1. **Coloana infinitului** (nr.236 din 15 sept. 1964); 2. **Cineva întreabă** (nr.261-262 din oct. 1965); 3. **O falie în timp** (nr.444 din 15 mai 1973); 4. **Figurine de ceară** (nr. 447 din 1 iulie 1973);

Eseu: **Mic eseu pentru 1966** (nr.278 din iunie 1966).

Poezii: **Science-fiction, Viitorul al doilea, Maşina timpului** (nr.383 din 1 noiembrie 1970).

CULEGERI DE POVESTIRI (C)

1. Întîlnire cu meduza, Ed. Tineretului, Bucureşti, 1966;

2. Nopţile memoriei, Ed. Albatros (Col.Fantastic Club), Bucureşti, 1973;

3. Adevărul despre himere, Ed. Cartea Românească, Bucureşti, 1976;

4. Figurine de ceară (Cuvînt înainte de Ion Hobana), Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1978;

5. Semnul licornului, Ed.Albatros (col. Fantastic Club), Bucureşti, 1980.

ROMANE SF :

– **Argonautica**, Ed. Albatros, 1970, 184 p; ediţie revizuită: Ed.Dacia, Cluj Napoca, 1980, 272 p.

Romane „Realiste" :

– **Pasărea de lut - Baladă cu fotografii mişcate** (Coperta: Mircea Opriţă), Ed. Dacia, 1976;

– **Cina cea mai lungă**, Ed.Dacia, 1983.

VOLUME DE CRITICĂ şi ESEISTICĂ:

– **H.G.Wells: Utopia modernă**, Ed.Albatros, Bucureşti, 1983;

– **Anticipaţia Românească**, 1994

DRAMATURGIE

– **Planeta părăsită** (serial pentru păpuşi), Comitetul judeţean pentru cultură şi artă Cluj, Teatrul de păpuşi Cluj, 1971;

– **Viaţa într-o floare/Adolescenţei, un elogiu - Esmeralda - Deschidere întîrziată - Cum îmblînzim un brontozaur**, Centrul judeţean de îndrumare a creaţiei populare şi a mişcării artistice de masă, Cluj Napoca, 1972.

POEZIE (volum)

Jocul cu vipere, Ed.Dacia, Cluj Napoca, 1972

ANTOLOGII

(realizate de Mircea Opriţă)

– **Die beste aller Welten - Rumanische Science Fiction**, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1979;

– **SF aus Rumanien** (împreună cu Herbert W Franke), Ed. Wilhem Goldman, München, 1983;

– **Az atlepett labohathar**, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1975.

EDITOR

Îngrijeşte colecţia SF ANDROMEDA la Ed. Dacia, în care au apărut:

– Capcana de sticlă de Herbert W.Franke (trad. Lucian Hoancă), 1993;

– Oraşele scufundate, de Felix Aderca, 1994.

- Hypnos de H.P. Lovecraft, 1994

- Dagon de H.P. Lovecraft, 1994

ANTOLOGII (A) -

(în care figurează Mircea Opriţă)

1. **Fuga în spaţiu-timp** (antologator Ion Hobana), Ed. Ion Creangă, 1981(O falie în timp);

2. **Alfa - o antologie a anticipaţiei româneşti** (antologatori: Al. Mironov, Ion Ilie Iosif, Radu Honga), Ed. Scrisul Românesc, Craiova, 1983;

3. **O planetă numită ANTICIPAŢIE** (antologatori: Al. Mironov, Dan Merişca) Ed Junimea, Iaşi, 1985(Androidul şi prinţesa);

4. **Cosmos XXI. Întîmplări dintr-un univers al păcii** (antologatori: Al. Mironov şi G. Veniamin), Ed. Politică, Bucureşti, 1987 (O falie în timp);

5. **Întoarcere pe planeta albastră** (antologator Lucian Hanu), Ed. Politică, Bucureşti, 1989 (Judecătorii);

6. **Timpul este umbra noastră** (antologator Comel Robu), Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1991;

7. **Antologia Science Fiction, Nemira '94** (antologatori Romulus Bărbulescu, George Anania, prezentări de N. Lee Wood, Romulus Bărbulescu, George Anania, Norman Spinrad), Ed. Nemira (col. NAUTILUS, nr.49), Bucureşti, 1994(Semnul licornului)

8. **A kosmosz hullamhosszan**, Ed. Kriterion, 1970, (texte de M.Dragomir, I.Hobana, S.Stănescu, V.Kerubach, G.Ricus, O Şurianu, N.Minei, Ed.Jurist, H.Aramă, M.Opriţă, A. Rogoz, V.Colin);

9. **Az atlepett labohathar**, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1975 (antologator M.Opriţă, texte de : H.Aramă, V.Bugariu, V.Colin, C.Cubleşan, M.Dragomir, I.Hobana, Ed.Jurist, L.Neamţu, M.Opriţă, A.Rogoz, M.Scorobete);

10. **Die beste aller Welten. Rumanische Science-Fiction**, Ed. Dacia, Cluj Napoca, 1979 (antologator: M.Opriţă, texte de H.Aramă, V.Bugariu, C.Cubleşan, D.Dorian, I.Hobana, Ed.Jurist, V. Kernbach, C.Omescu, M.Opriţă, A. Rogoz, M.Scorobete, M. Şerbănescu);

11. **Romanian SF Anthology NEMIRA'94, Ed. Nemira (col. NAUTILUS, nr.50)**, Bucureşti, 1994 (antologatori: R.Bărbulescu şi G. Anania; prezentări de N. Lee Wood, R. Bărbulescu, G. Anania, N.Spinrad; traduceri de Cezar Ionescu, G.Stoian şi Pia Luttmann; texte de O. Bufnilă, C. Draia, S. Genescu, M. Grămescu, R. Haritonovici, D. Ivănescu, C. Lăzărescu, L.Merişca, Al. Mironov, M.Opriţă, R.P.Gheo, C.T.Popescu, A. Preda, A.Ungureanu, D.Ungureanu; M.Opriţă este prezent cu *„Sign of the unicorn" (Semnul licornului)* - versiunea engleză Gabriel Stoian)

12. **Das praparierte Klavier**, Ed. Kryterion, 1982 (două volume; autori: F. Aderca. H. Aramă, T. Arghezi, V. Bugariu, V. Colin, D. Dorian, M. Dragomir, C. Dudu, V. Eftimiu, I. Hobana, Ed. Jurist, V. Kernbach, O. Lemnaru, Al. Macedonski, M. Moisescu, L. Neamţu, M. Opriţă, V. Papilian, A. Rogoz, M. Şerbănescu, C. Tita);

Antologii dedicate integral Sf-ului românesc şi realizate în străinătate:

13. **Science-Fiction Roumanie**, Marabout, Franţa, 1975(realizată de V. Colin, este considerată una dintre cele mai reuşite antologii ale SF-ului românesc, publicată în străinătate; prefaţă de I.Hobana; autori: T.Arghezi, V.Papilian, O.Lemnaru, V.Colin, Ov.S.Crohmălniceanu, A.Rogoz, V.Kernbach, Ed.Jurist, D.Dorian, M.Moisescu, H.Aramă, V.Bugariu, M.Opriţă)

14. **Uskok w czasie**, Widawnistwo Poznauskie, 1982(antologatori: Danuta Boenkiowska şi Ion Hobana; postfaţă şi note de autori de Ion Hobana; autori: T.Arghezi, F.Aderca, V.Eftimiu, Al.Macedonski, H. Aramă, V.Bugariu, V.Colin, Ov. S. Crohmălniceanu, I.Hobana, V. Kernbach, O.Lemnaru, M.Moisescu, L.Neamţu, M.Opriţă, A.Rogoz)

15. **SF aus Rumanien**, Ed. Wilhem Goldmann, München, Germania, 1983 (antologatori: Herbert W. Franke şi Mircea Opriţă; autori: V.Colin, M.Opriţă, C.Cubleşan, Ed. Jurist, I.Hobana, Ov.S.Crohmălniceanu, D.Dorian, A.Rogoz, V.Bugariu).

16. **Der redende Goldstraub**, volk und Welt, Berlin, 1984 (texte de: Al. Macedonski, V.Papilian, M.Şerbănescu, V.Colin, A.Rogoz, H.Aramă, D.Dorian, M.Moisescu, I.Holban, L.Neamţu, C. Omescu, C.Cubleşan, M.Opriţă).

17. **Roumanie fantastique**, Belgia (antologatori: Sergiu Pavel Dan şi A.B. Goorden; povestiri de: M.Eminescu, I.L.Caragiale, G. Galaction, V.Voiculescu, O. Lemnaru, V.Papilian, M.Eliade, V.Colin, M.Opriţă; eseuri de: C.Ciopraga, V. Filimon).

LUCRĂRI DE CRITICĂ şi ESEISTICĂ, NOTE şi COMENTARII

(în periodice)

Mic eseu pentru 1966, CPSF 278/15 iunie 1966, p. 25-29.

Un moment al ştiinţifico-fantasticului românesc, TRIBUNA, nr.36/3 sept. 1970.

Dreptul la utopie, TRIBUNA nr.16121 aprilie 1983.

Science fiction şi recunoaşterea literară, Contribuţie la colocviul iniţiat de Sergiu Adam, RAMURI, nr.7/15 iulie 1983.

Specificul anticipaţiei româneşti, răspuns la ancheta lui Voicu Bugariu, A.ANTICIPAŢIA 1986, p 67-68.

Mutaţii tematice şi stilistice în anticipaţia modernă, BIBLIOTECA NOVA, Timişoara, 1987.

Tangoul de demult..., A. ANTICIPAŢIA, 1989, p.112-115.

Notă biografică UGO MALAGUTI, A.ANTICIPAŢIA, 1989, p.133.

Anticipaţia, un „gen epuizat?, comunicare la zilele HELION '89, Timişoara, 19-21 mai 1989.

Oraşele scufundate, A. ANTICIPAŢIA, 1990, p. 289-291.

Anticipaţie şi umanism, răspuns la ancheta iniţiată de DAN URSULEANU, A. ANTICIPAŢIA 1990, p.278-279.

Un timişorean: Lucian Ionică, Helion, Timişoara, nr.1/1990, p.66-68.

Un mod european al anticipaţiei, prefaţă la vol. lui Lino Aldani: Eclipsă 2000 (trad.Doina Opriţă), Ed. Univers (Colecţia romanelor ştiinţifico-fantastice, nr.14), Bucureşti, 1992, p.5-17.

Girafa şi busola, prefaţă la romanul lui HERBERT W FRANKE: Capcana de sticlă (trad. Lucian Hoancă), Ed.Dacia (colecţia ANDROMEDA, nr.1), Cluj Napoca, 1993, p.5-11.

Fascinaţia unei «enorme jucării», prefaţă la romanul lui Felix Aderca: Oraşele scufundate, Ed.Dacia (colecţia ANDROMEDA, nr.2), Cluj Napoca, 1994, p.5-8.

Utopie clasică. Utopie modernă, A.Anticipaţia 1984, p. 85-89.

Nimeni nu iubeşte oamenii ca mine (Un sfert de oră în intimitatea lui Dracula), Almanahul Enigma cheii de argint, Asociaţia scriitorilor din Cluj, 1985, p.89-91

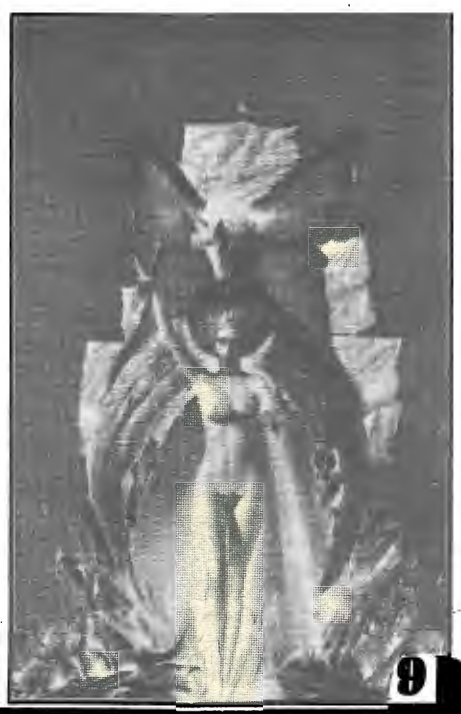

FILE DIN ANTICIPAȚIA ROMÂNEASCĂ

Gheorghe Săsărman

Spectaculos debutează **Gheorghe Săsărman** (n.1941), al cărui *„poem din secolul al XXII-lea"* intitulat **Cătălina** avea să-i aducă, în 1962, o importantă distincție la un concurs internațional. Senzația ține însă de moment, asemeni luminoasei efemeride meteoritice. Prin această povestire lipsită de consistență epică, în SF-ul nostru postbelic poezia dădea năvală cu o neînfrînare *„obraznică"* ce n-a rămas nesancționată la vremea respectivă. Cu atît mai mult cu cît exaltările lirice ale frazei au într-adevăr un aer mai degrabă vetust decît modern:

„Mie mi-e drag pămîntul. Mi-s dragi mușuroaiele lui și crengușele strîmbe, spicele coapte, plecate sfios și tremurul vesel al florilor. Îmi plac munții, turlele ofilite ale schiturilor și verdele umed al ierbii. /.../ Acum ai plecat și mi-ai spus că o să culegi stele să mi le prinzi pe umeri și te-am crezut. Și mi-ai mai spus că o să te întorci tîrziu, și nu înțeleg de ce, căci, uite, eu pot să ating stelele cu mîna".

Ideea autorului era de a sugera aici o variantă a Luceafărului, cu focarul atenției deplasat spre personajul feminin: o Cătălină a viitorului, încleștată și ea de elementul terestru, dar în ipostaza lui superioară, conținută de interesul pentru faptul istoric, pentru trecut. Un conflict intelectual, prin urmare. Între cei doi intervine o severă nepotrivire de vocații: sedusă de mirajele lumilor ruinate în timp, tînăra refuză să înțeleagă atracția iubitului spre stele. Într-un amestec de spirit folcloric și mitologie cosmică, relațiile lor intră în tiparul unei convenționalități simbolice care le condamnă la încremenire hieratică, la schemă. Gelozia fetei trădate prin opțiunea astrală a partenerului sfîrșește însă, tot în replică la motivul eminescian, într-o patetică promisiune de fidelitate *(„Te voi aștepta!")* ce nu e menită nici ea să risipească juvenila naivitate a textului.

Evoluția lui **Gheorghe Săsărman** se va produce lent, după mai multe opriri pe paliere încă neinspirate. O nuvelă în colaborare cu **Ion Mînzatu** (**Catastrofa mezonică**, 1963), pare scrisă la comandă pentru publicația care o găzduia, Colecția „Povestiri științifico-fantastice". Nestăpînita tendință lirică a unuia dintre autori trebuia să întîlnească, în compensație, speculația celuilalt, mai experimentat în figurarea ideilor SF, mai dispus să proiecteze în halucinant datele științifice extrase de la frontierele cunoașterii actuale. Pe linia spectacolelor de proporții cosmice cu care ne-a obișnuit în romanul Chemarea nesfîrșitului, imaginația catastrofică a lui **Mînzatu** antrenează și aici dezastre planetare, străpungeri de aștri, ciocniri de stele supergrele, accidente uriașe aflate la originea unei subtile *„transformări mezonice"* a materiei din corpul uman. Sentimentalismul, rezervat – cum am văzut – eroilor proprii, va contamina cu ușurință și stilul încă inflamat al lui Săsărman. În consecință, lucrarea ia înfățișarea unui scenariu săltăreț, cu situațiile tragice mimate. Prin atmosferă, prin personaje (numele lor sunt Lur Glaar, Unda Ohoori, Hemb Omedorv, iar topografia locului suportă denumiri exotic-poetizante ca Zăă, Azdiir, Gafraad), prin lejeritatea superficială a dialogurilor, ca și prin modul specific de afectare a emoției, **Catastrofa mezonică** se situează în descendența mai vechii anticipații adolescentin-zvăpăiate a lui Ilie Ienea. De valoare literară nu putem vorbi.

Alt exercițiu, romanul **Proba tăcerii** (1965) face dovada unei prime ambiții de fuziune intergenerică. **Gheorghe Săsărman** încearcă acum să combine anticipația cu scenariul de film, cu povestirea polițistă și – lucru demn de a fi consemnat în cazul lui – cu utopia arhitectonică. Arhitect prin formație, autorul nu scapă prilejul să-și presare cadrul acțiunii cu semne memorabile ale artei sale: între ele, bioplastul, o substanță prelucrată direct prin undele cerebrale, putînd astfel să capete formele și culorile dorite de experimentator. Dar hibridul literar trăiește în special în latura prozei de aventuri, cu rezultate superioare, totuși, celor de pînă acum. Tehnicile deprinse între timp servesc mai bine textul. Abandonată aproape total, manieră poetizantă lasă locul unei infuzii epice pentru care, deocamdată, e nevoie de sprijinul confortabilei scheme criminal-detective. Evident, subiectul suportă fără ezitare complicațiile. Modalitatea cinematografică face însă dificilă construcția textului cu mijloacele mai rafinate ale literaturii. Ea devine, în schimb, teren propice pentru notația concisă, o lecție de dinamism. Avansînd în sensul subtilității, proza autorului descoperă ironia amiabilă. Printre pasaje crispate găsim și scene de bun umor.

Din aceeași perioadă de timp datează unele dintre povestirile incluse în volumul **Oracolul** (**1969**). Accente sentimentale persistă în cele axate pe tema robotului, dar și aici mai vechiul elan poetizant se stinge într-o salutară discreție. Un robot „visător", care admiră spectacolele tulburătoare ale naturii, ar ascunde în învelișul său metalic un creier omenesc, salvat astfel de la moartea fizică, însă cu prețul pierderii accesului la viața adevărată (**Răsăritul lunii**). RU-707 se simte *„tare singur și trist"* pe planeta pustie unde își consumă exilul misiunii; încît ajunge să-și construiască o lume artificială, caricatură de viață mecanică și organică (**RU-707 la strîmtoare**). Treptat, însă, motivele SF încep să fie supuse persiflării. Textele primesc un caracter ludic, dintr-o intenție polemică vizavi de anticipația pedantă, cu aer de comică gravitate. Pastila de antinevralgic e o glumă la adresa arhitecturii viitorului, care, într-o frenezie a soluțiilor radicale, ar urma să desființeze orice tip de construcție. Vîrsta memoriei are și ea o rezolvare ironică, vizînd de data asta optimismul științific necontrolat. Unui ins normal i se implantează experimental *„memoria absolută"*, așteptîndu-se de la el descoperiri epocale, pe măsura ciclopicelor cunoștințe investite în creierul său. Candidatul la genialitate, însă, dezamăgește: în inerția sa nezdruncinată, omenescul refuză să producă un destin suprauman. Acestei tendințe de implicită moralizare, de subordonare etică a sensurilor anticipației, îi aparține și **Un perpetuum-mobile de speța a patra**. Cu o structură „telegrafică", secvențială (însemnări de jurnal intim, decupaje din presă, comunicate, sentințe judecătorești, fragmente epistolare, buletine de știri și informații din sfera faptului divers), schița aceasta nonconformistă compune o anecdotă în jurul ideii de absurd, transferată într-o amuzantă ipostază „reală", omniprezentă, funcțională. Autorului îi reușește aici o excelentă ironie la adresa găunoșeniei savante.

Piesa de rezistență a cărții este cea care îți dă titlul. Deși nu renunță nici ea la serviciul lejer al „poantei" (la fel ca neverosimilul perpetuum-mobile, cristalul oracular ar fi cadoul enigmatic al unor experimentatori extratereștri), povestirea se deosebește de precedentele prin tonalitatea gravă a subiectului său. Nu mai e vorba de o farsă. Acum **Gheorghe Săsărman** aduce în scenă un motiv serios, cu deschidere spre zone psihologice de adîncime. Pentru literatură, o asemenea perspectivă devine folositoare. Convenția SF din **Oracolul** presupune capacitatea instrumentului fantastic de a furniza indivizilor o anticipare exactă a datei morții, lor biologice. Evident, ceea ce-l interesează pe autor este mai puțin aspectul senzațional al problemei, cît cel moral. Victimă a terorii declanșate de prorocirea nedorită, personajul său trece printr-o schimbare de comportament, urmărită minuțios. El ajunge să-și trăiască zilele într-o așteptare teribilă, *„ca o fiară hăituită într-un cerc a cărui rază se micșorează încet dar inevitabil"*. Atent din nou la sunetul etic al soluției SF, autorul își adîncește treptat eroul în deznădejde, în mizeria unei ființări sub orizonturi zăvorîte. De la particular, conform practicilor curente în gen, speculația evoluează spre generalitate:

„O omenire în care totul ar fi predestinat și dinainte cunoscut și-ar pierde, pur și simplu, existența, ea ar înceta să trăiască, n-ar face decît să repete, monstruos, o viață ce n-ar mai fi a ei, nu i-ar aparține, o copie lipsită de vigoare a unui program stupid.

În clipa aceea, lui Mircea îi trecu prin minte că el însuși a încetat din viață, chiar din momentul fatal în care i se arătase cumplitul miraj. Era un om mort, trăia o agonie lentă și absolut inutilă."

Volumul **Himera** (**1979**) include cîteva din scrierile cele mai izbutite ale lui **Gheorghe Săsărman**. Întinderea nuvelei îi permite autorului evoluții temeinice, desfășurări consistente de substanță epică. Personajele au răgaz să se împlinească, prin complicație, sub aspect comportamental, iar conjuncturile imaginate în registru SF ajung să-și epuizeze cu adevărat virtualitățile semantice. Atitudinea față de subiect e mai subtilă decît în prozele foarte scurte, generînd o formă *„umanizată"* de anticipație: textul devine purtător al unei încărcături de sentimente omenești fără de care genul ar putea, în fond, să

existe, însă lăsîndu-şi în suferinţă aspectul literar. Motivate psihologic, reacţiile personajelor caută acum spaţiul protector al firescului. Stările tensionate se descriu cu fineţe, gradat. În **Astitot** evoluează sinuos o iubire neîmplinită, grefată succesiv pe mitul paradisiac (un *„paradis zoologic"* unde agresivitatea fiarelor e îngenuncheată prin puterea blîndeţii) şi pe cel al geniului neînţeles. Gelozii secrete, perfide îndoieli, dorinţe dezarmate; un *„ceva"* mereu ascuns, tensionînd aşteptarea; tăceri mai mult sau mai puţin inofensive, pasiuni ţinute în frîu pentru momentul cînd li se va permite să izbucnească; toate aceste elemente gustate de main stream fac din nuvelă o „love story" mai credibilă literar decît **Cătălina**, cu care are totuşi înrudiri motivice. Scrierea prefigurează o posibilă degradare morală prin exces „profesional", prin robotizarea insului dominat de o alienantă patimă monomană, dar şi simetrica *„umanizare"* a creierului electronic, într-o relaţie în care fiecare parte tinde în felul ei spre sublim, ratînd în aceeaşi măsură. (În termeni mai ampli, se pune în discuţie situaţia din **Prietenul Bip de Horia Aramă**.) Multe din caracterizările de aici rămîn valabile şi pentru **Dulceaţa de cireşe amare**, unde ambiguitatea sentimentului, rezolvată în cele din urmă printr-o proiecţie în tragic, beneficiază de efectele unei manipulări comportamentale prin care tinde să se împlinească un destin dezastruos.

Grafică - Dana Chioreanu

Despre manipulare psihică e vorba şi în povestirea **Himera**. **Săsărman** reia aici ideea tratată schematic în **Răsăritul lunii**, conducînd-o spre limitele cu adevărat dramatice între care, prin natura sa, se înscrie firesc. Un creier uman este menţinut în viaţă printr-o comă prelungită, la interferenţa existenţei lui iluzorii cu visele fabuloase ale altor personaje. Acest „hibrid", această *„himeră, jumătate om şi jumătate maşină"* va ajunge, asemeni eroului din **Oracolul**, să conştientizeze mizeria morală a condiţiei iremediabil artificiale căreia i-a căzut prizonier. În neputincioasa ei „realitate", revelaţia tragică produce o pagină tulburătoare:

„Se vedea redus la o existenţă larvară, vegetînd între aparatele sinistre ale laboratorului, părăsit şi uitat de prieteni, abandonat bunului plac al acestui savant cinic, care-ţi demonta cu sînge rece rotiţele şi şuruburile sufletului, silindu-l să ducă traiul unei păpuşi mecanice, după un scenariu stropit cu greţoasa apă de trandafiri a succesului irezistibil. Pricepu că viaţa lui de după accident n-a fost decît un neîntrerupt şir de minciuni, că pînă şi noaptea de frenetică iubire fusese darul amăgitor al unui computer filantrop, programat într-un moment de generozitate drept compensaţie pentru pierderea ireparabilă a trupului. Cît mai rămăsese oare din fiinţa lui veritabilă în tot acest joc monstruos? Pînă unde îşi croiseră drum ghearele invizibile ale fiarei electronice? Nu cumva şi revolta de acum îi fusese meticulos prevăzută, pusă în ecuaţie şi codificată în impulsuri electromagnetice?"

Nuvela cea mai amplă din volum, intitulată **Puţin mai devreme**, operează cu instrumente din panoplia comicului grotesc. Mîna care le utilizează arată acum, tehnic vorbind, o abilitate de veritabil profesionist. Rezultatul e o fabulă modernă, cu aluzii politice transparente. În scopul obţinerii unei păci mondiale, savantul Sawafill şantajează guvernele lumii cu intenţia sa de a anihila, într-o zi şi la o oră anume, întreaga cantitate de substanţe fisionabile de pe planetă. Obiectivul ţine, aşadar, de manifestările utopiei în împrejurări specifice *„echilibrului terorii"* atomice. Bineînţeles, avertismentul va fi luat în serios doar în măsura în care marile puteri rivale urmăresc, ca şi pînă atunci, să tragă foloase militare din noua invenţie, pe seama părţii adverse. În esenţă, problema e gravă, invitînd la un tratament adecvat. Teoretic, un registru comic riscă să compromită subiectul. **Gheorghe Săsărman** demonstrează însă contrariul, dar el nu ia virtuala dramă în răspăr, ci găseşte tonurile potrivite unei caricaturi a cinismului politic. Ironia sa incisivă decupează situaţii de un grotesc imens, fără ca detaliul amuzant să deturneze spre facil implicaţiile majore ale subiectului. Textul mizează pe complicitatea unui cititor dispus să recunoască uşor situaţii contemporane şi, în genere, sătul de falsităţile unei diplomaţii de faţadă, sub care presimte colcăiala intereselor meschine.

Altă proză remarcabilă este **Evadarea lui Algernon**. Prin titlu, prin motivul şoarecelui superinteligent şi chiar printr-un comentariu explicit, autorul trimite la o celebră nuvelă americană: **Flori pentru Algernon de Daniel Keyes**. Depăşind cazul particular al lui **Keyes, Săsărman** preia ideea şi o rediscută într-un context cu implicaţii sociale mai largi. Toropită sub aerul ei provincial, o fictivă *Insulă a Bufniţei* devine prin forţa împrejurărilor un laborator mai vast decît acela din care evadează şoarecele **Algernon** spre a răspîndi, pe unde apucă, virusul denumit „gena geniului". Ca urmare, o întreagă ordine prestabilită suferă bulversări. Personaje somnolente îşi scutură subit delăsarea, manifestînd exces de zel. Mediocrităţi patentate îşi descoperă incredibile talente ascunse: frizerul ia lecţii de canto, poştaşul pictează, gospodinele „de treabă" dedică poeziei timpul rezervat lingurii. Potenţialul intelectual al indivizilor creşte, la fel indicele lor de creativitate. Ameninţînd lumea, ciudata febră a schimbării produce nu doar spectacole amuzante, ci şi răsturnări administrative neliniştitoare: atins de morbul genialităţii, un plutonier oarecare preia conducerea garnizoanei şi instituie în interes personal starea de asediu. Prin asemenea exemple, moralistul discută cu umor ipoteza epidemiei sale de inteligenţă. Compoziţie echilibrată, povestirea dozează subtil comicul şi *„seriozitatea"*, alunecă elegant de la faptul umoristic la cel grav. Aluzia politică e fină, caricatura în linii subţiri, abia observabile. Pînă şi paginile intrate pe terenul speculaţiei logice au spirit, dar şi adîncime idealică, invitînd la cuvenita meditaţie. Scriere superioară, Evadarea lui Algernon face dovada unor excelente calităţi de prozator.

Sub aspect literar, **Cuadratura cercului (1975)** încearcă o experienţă a concentraţiei, a maximei distilări de substanţă. Nu multe din piesele acestui volum de mici dimensiuni conţin sau ating tangenţial motive SF. Toate sînt, însă, importante pentru utopia arhitectonică de care l-am văzut pe autor preocupîndu-se încă din anii debutului său. Scenete, mici fabule, parabole şlefuite migălos, anecdote cu tîlc, schiţele acestea provoacă imaginaţia printr-o multitudine de modele urbanistice, de virtualităţi constructive. Fiecare în parte sfidează imposibilul (de unde şi sensul titlului). Sugerînd prin însăşi acumularea lor ordonată o structură geometrică, ele includ uneori mici bijuterii de arhitectură utopică intrate pe orbita estetismului pur. Iată, de pildă, oraşul-arbore)**Verticity**:

„...nu părea să aibă nici început şi nici sfîrşit. Privit dintr-unul dintre elicopterele care-i dădeau mereu tîrcoale, el semăna cu un gigantic turn, ale cărui capete, micşorate de efectul perspectivei, se pierdeau în depărtări. De pe pămînt, silueta lui deşirată, ca o sfidare adusă gravitaţiei, ţîşnea spre negurile bolţii; subsoluri adînci, subterane etajate şi fundaţii formidabile continuau, nevăzute, ca o veritabilă rădăcină, acest trunchi fără seamăn. La o înălţime de cîţiva kilometri începeau să se ramifice tijele purtătoare de centrale heliotermice, înconjurate de corolele oglinzilor parabolice. Din loc în loc, platforme în consolă serveau pentru aterizarea şi decolarea vehiculelor zburătoare. Cota finală a oraşului nu putea fi precizată; înălţimea sa continua fără întrerupere, pe măsură ce creierul electronic central lansa comenzi ordinatoarelor care dirijau creşterea construcţiei."

Sau oraşul-fără-nume, din categoria localităţilor migratoare ale lui **Christopher Priest**:

„Judecînd după aparenţe, putea fi luat foarte bine drept un oraş axial; avea lungimea medie de aproximativ 6,7 km şi lăţimea – constantă – de 530 m. Îl deosebea de toate celelalte oraşe terestre – cel puţin judecînd după imaginea lui privită de la altitudinea staţiei noastre – faptul de-a dreptul uimitor că se deplasa (extrem de lent, e adevărat) de la est-nord-est către vest-sud-vest, cu o viteză variind între 30 şi 50m/h. Pe parcursul acestei translaţii, pulsa abia perceptibil, prin alternări aleatorii de contracţii şi dilatări – ceea ce de altfel ne-a determinat să recurgem la noţiunea de lungime medie. În cei aproape şase ani de cînd îl aveam sub observaţie, străbătuse 2000 de km, din inima continentului şi pînă la ţărmul peruvian, unde pare să se fi scufundat, cu încetul, în apele Pacificului."

FESTIVALUL PENTAGRAMA

DESPRE JURIZĂRI ŞI FANZINE

MIHAIL GRĂMESCU

La numai o săptămînă de la „Zilele Colin" de la Reşiţa, realizate prin entuziasmul lui *Matei Donea* , Clujul cultural şi universitar a găzduit **Festivalul Pentagrama, de literatură şi artă fantastică.**

Lume multă, din toată ţara - evenimentul se plasează, după părerea mea, ca importanţă, după **euROconul** de la **Timişoara.** Activităţile celor trei zile cît a durat au fost inspirat plasate în paralel cu **Toamna Muzicală clujeană** - dînd posibilitatea participanţilor interesaţi să facă audiţii de muzică progresivă - **„Karma" şi „Graiu' ".**

Numeroşii reprezentanţi ai mass media (**Mara Popa** şi Ştefan Ghidoveanu de la postul naţional de radio, dar şi delegaţi ai posturilor teritoriale, **Craiova, Galaţi, Cluj** şi **Ploieşti**) au organizat o masă rotundă la care au exprimat problemele pe care le întîmpină - precumpănitor pe aceea a audienţei, mult mai diferenţiate de la deschiderea Benzii Vest către posturile private şi locale.

Fani din toată ţara. Michael Hăulică de la SuperNova - Iaşi. Expoziţie de grafică fantastică. Tombolă. Concurs. Bufet (festiv) cu mititei, bere, Coca-Cola şi Fanta. Lansări de reviste (Helion 1 şi 2, JSF) şi fanzine (Pentagrama, A cincea dimensiune-Suflet).

Fără a reuşi să acopere, pînă la urmă chiar toate rubricile pe care şi le propuseseră organizatorii în ambiţiosul şi supraîncărcatul program, Festivalul a oferit publicului expozeuri şi dezbateri interesante. Dintre „pierderile" cele mai regretate - expunerea despre dianetică şi colocviul cu scriitorul şi criticul de prestigiu **Mircea Opriţă** pe tema cărţii sale „Anticipaţia Românească"- publicată eroic într-un tiraj, din păcate, extrem de mic, pe spezele autorului.

Gazdele nu au trimis nici un text la concursul literar- un sacrificiu plin de fair-play pe care-l voi onora prin citarea numelor celor care, ţinînd cont de reuşitele anterioare, puteau aspira la premii: **Lucia Keserii, Ancuţa Măriesş, Mihai Victor Stoica, Cristinel Nedea.** Numele talentatei **Lucia Keserii** apare şi în fanzinul **„Pentagrama"** la cel mai bun text:**„Umbra zilei"**- un transfer de atmosferă de la realitatea unui spital unde lucrează personajul, pînă la poezia stranie a unui parc din ce în ce mai angelic medieval dintr-un orăşel gotic. Scriitura delicată şi subtilă o recomandă pentru o eventuală antologie.

Referitor la mutaţiile postRevoluţionare, aş remarca rolul schimbat al fanzinelor. Dacă înainte ele reprezentau, cel mai adesea, publicaţii cu tiraj limitat, menite să oglindească nivelul cenaclier al celor fără şansă de a apare în revistele „profesioniste" - fiţuici uneori strict informative asupra activităţilor întreprinse - de la un timp încoace, fanzinele tind să se transforme în veritabile fenomene culturale, autentice şi

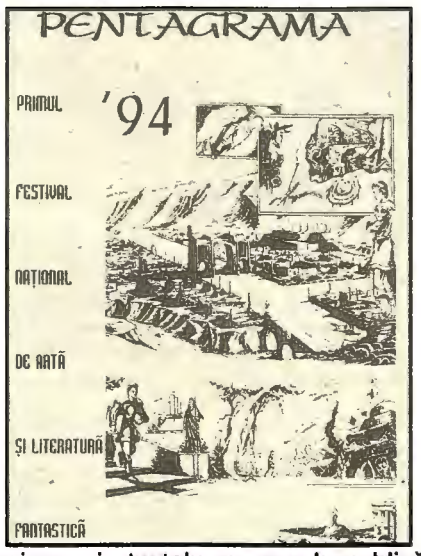

majore prin textele pe care le publică. Fiind sponsorizate, ele-şi pot permite să nu pună problema „preţului" - ajungînd astfel, unele dintre ele, într-o situaţie comparabilă cu cea a **„Colecţiei de 1 leu"** de poezie.

În privinţa concursului de literatură F se remarcă trei amănunte: bogatul material trimis **(peste 500 de pagini)** a dus la un nivel ridicat valoric; juriul a avut un caracter eterogen **(eu, Dan Popescu din Piatra Neamţ şi Victor Martin din Craiova)** diferenţele de gust şi criterii de apreciere creînd dificultăţi în punerea de acord cu privire la permii - s-a recurs la departajarea prin note - ceilalţi doi membrii au căzut de acord că **„nici un text nu corespunde valoric marelui premiu"**, lucru cu care eu nu sînt de acord, dar decizia a aparţinut majorităţii şi marele premiu nu s-a acordat); şi, în sfîrşit, generozitatea sponsorilor clujeni şi numărul mai redus de premii acordate au dus la cele mai substanţiale premii acordate pînă acum în concursurile organizate cu prilejul întîlnirilor noastre .

La Cluj şi Reşiţa s-a experimentat - în urma propunerilor unor fani *(Dănuţ Ivănescu - Ploieşti)* acordarea cîte unui singur premiu pentru fiecare categorie. Argumente pro: valoarea mai mare a premiilor şi obligarea juriului de a discerne între texte în mod tranşant; contra-argumente: în majoritatea concursurilor apar cel puţin două texte egale valoric şi care nu au cum să fie departajate în mod probiu; în ţară există în prezent mai mulţi scriitori de talent care-şi dispută întîietatea şi care, fiecare dintre ei, îşi pune mari speranţe în aceste forme de recunoaştere şi afirmare la nivel naţional; chiar atunci cînd premiile sînt nesemnificative - o promovare unică nu poate fi decît subiectivă, preferenţială, injustă şi descurajantă pentru unii din aceşti autori; şi, în sfîrşit, jurizările colective, cu note, reprezintă un abuz estetic - valoarea estetică şi talentul nu sînt cuantificabile) iar o premiere efectiv unică pentru tot concursul, fără depărtajare pe criterii de lungime a textului, la valoare egală favorizează textele lungi, care lasă o impresie mai puternică şi au mai multă complexitate, ori, dacă deja politica editorială favorizează în prezent autorii de texte lungi, măcar aceste concursuri să lase o şansă povestirii şi schiţei.

1) Citind fanzinul „Pentagrama" plin de greşeli de „tipar", aş remarca privitor la corectura publicaţiilor, în general, faptul că din ce trece vremea, cu atît aceasta este mai defectuoasă. Zgîrcenia economiei de piaţă a redus sau chiar a eliminat din colectivele redacţionale o „categorie de personal" - corectorii de specialitate - lăsînd treaba asta culegătorilor sau redactorilor, ceea ce creează mai peste tot situaţii catastrofale. Cîndva, Radu Pintea a făcut cîteva observaţii cu privire la gradul de distorsiune pe care îl suportă o partitură muzicală pînă la a nu mai sugera prin nimic nici măcar intuitiv ideea de bază, şi remarca surprins că, pînă şi diletanţii reuşeau, folosind un pian, să sugereze aproximativ „ideea". Extinzînd observaţiile lui asupra fenomenului literar aş remarca faptul că tiparele noastre oferă texte din ce în ce mai aproape de limita maximă de distorsiune - obligînd de multe ori cititorii la veritabile acte de decodificare. Înainte de '89 cenzura ciopîrţea manuscrisele originale pînă la completa lor înstrăinare de textul de bază

. Azi, corectura defectuoasă oferă pieţei (la preţuri piperate adesea) texte abia descifrabile prin „brumul"de fond al greşelilor. Şi poate şi acesta este un motiv care ar putea explica reculul incredibil al pieţei cărţii şi publicaţiei în România.

Premiile Festivalului Pentagrama

Nuvelă - *Ucigătoarea artă*, Claudiu Murgan

Povestire - *Casa tăcerii*, Mircea Liviu Goga

Schiţă - *Ghicit de seară*, Liviu Radu Lebăda, Mihai Hăulică

Filulă (?) - *Bardo*, Claudiu Murgan

Premiile juriului - *Sheila*, Andrei Valachi

Nicholson, Don Simon

Helion - *Prinţesa*, Carmen Duvaima

Vremea crepusculului, Bogdan Silviu Pecican

JSF - *Cînd s-a născut*, Ana-Maria Negrilă

Super Nova - *Bilete de călătorie*, Udrea Sergiu

Artă vizuală

Cătălin Negrea - *Bandă desenată*

Adrian Barbu - *Grafică*

Daniela Chiorean - *Pictură*

MIRCEA OPRIȚA

FILE DIN ANTICIPAȚIA ROMÂNEASCĂ

Mihail Grămescu

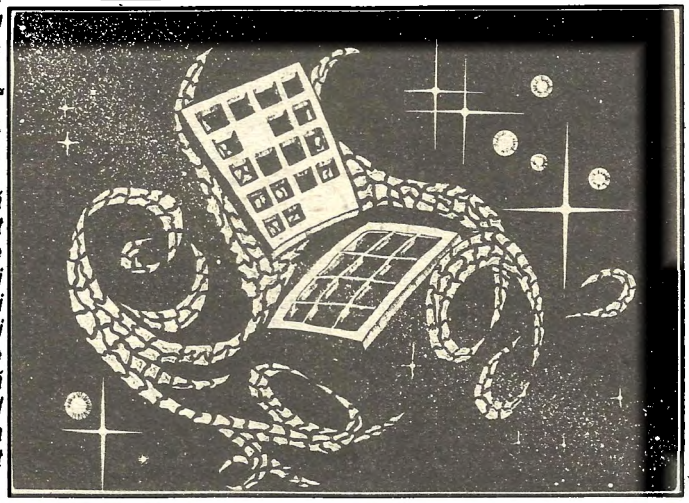

Grafică - Carmen Cozea

Figură controversată, **Mihail Grămescu** (n.1951) s-a instalat de timpuriu într-o poziție de lider al fandomului, expunîndu-se astfel unei adulări și unei denigrări de egală intensitate. Prozelor sale li s-a reproșat lipsa de sens combinată cu o direct proporțională poftă a încifrării (*„dacă vrei să ajungi pînă la capăt, trebuie să-l citești ca și cum n-ar spune nimic"*) și grave defecțiuni stilistice: *„prețiozitatea tonului ce pastișează limbajul științific sau cel filosofic"*, *„divagații fără obiect"*, o manieră de eseist *„narcisiac"* din care *„se cerne cenușiu același discurs confuz, înșelător"* ce transformă volumul *Aporisticon* (1981) într-o *„viermuială de texte monocorde"* (Mihai Coman). Chiar în formularea aceasta drastică, observațiile au acoperire în asemenea pasaje:

„Am trăit cîndva, undeva, o experiență unică și absolut originală, într-un context mai puțin viabil decît rațiunea poate admite. Se făcea cum că în urma unei serii stocastice infinite de evenimente și de accidente căzînd sub conceptul unui șir nedefinit, pătrundeam într-o localitate străină și necunoscută, nemaicălcată pînă atunci de picior de european. Primul meu contact cu această civilizație s-a petrecut cam după momentele de incipit coerent" etc.

Autorul pare realmente fascinat de limbajul prețios (el vorbește de *„labirinturi scalariforme"*, de *„comunicarea apeironică"*, de *„gradele decompoziției"*) și nu o singură dată înclinația spre caracterizarea șocantă, prin termeni voit pretențioși, cu *„adîncime"* filosofică, îi joacă feste, producînd asocieri hazardate. Astfel, o întindere acvatică devine *„curistică"*, niște triburi fictive sînt *„hermeutice"* (sic!), exuberantele flori ale unui univers canibalic *„erau de fapt o înstrăinare"*. În parte autentică în parte simulată, poza subtilității vrea să închidă orice perspectivă de a interpreta acest SF drept rudimentar. Alternativa vechilor scheme narative din anticipație este căutată în complicație, în sofisticarea extremă. Experiența nu e lipsită de interes, putînd fi enumerată între cele răspunzătoare de înnoirea procedeelor din scrisul nouilor val. Cu toate excesele care îi aduc uneori textul în pragul incoerenței, **Mihail Grămescu** se preocupă sincer de aventura limbajului. Multe schițe din faza debutului său editorial glosează eseistic (în cazurile mai fericite și spiritual-ironic) pe această temă, proaspăt introdusă între jaloanele genului. Universalitatea problemei îi poate face pe adepții SF-ului „ortodox" să-i constate orice tangență cu domeniul nostru specializat, prin argumente extrase chiar din *Aporisticon*. Speculațiile întreprinse în *Apeironie* în jurul textului perfect-obscur și totodată divers traductibil, în funcție de ipotezele, relative, ale unor variate categorii de specialiști, sugerează un fantastic rafinat în descendență borgesiană. Tot astfel, imaginea muzeului-capcană din schița *Babilónia*, cu labirintele sale paradoxale, impregnate de tîlc subiectiv: *„Palierele astea au exact acel sens și acea importanță pe care tu, ca spectator, ești dispus să le-o acorzi"*. E adevărat, racordul la anticipație nu se realizează întotdeauna cu o ireproșabilă iscusință, dar o subtilă comunicație motivică există. Fantasticul acesta vag criptic, ieșit din fascinația geometriei cosmice (clipsoidul, elicoidul și celelalte *„capodopere ale timpului"*), cu gust pentru abstracțiunile stranii și contradicții, se revarsă fără dificultate în SF. El profită de o trăsătură care le este comună, și anume calitatea de a *„provoca"* intelectual.

Cînd renunță la miza pusă exagerat pe jocul numai *„inteligent"* – pîndit, în cele din urmă, de un manierism superior, cînd își cenzurează perioadele (înfiorător de lungi cîteodată, gata să scape de sub orice control) de pasajele cu aspect cvasidelirant, ca în dicteul automat; cînd își conduce imaginația dincolo de plăcerea improvizațiilor eseistice arnatoare, lăsînd-o să se răsfețe în epic, în protecție lirică, în ironie, în conflict, **Mihail Grămescu** dă povestiri splendide. Originalitatea lor este explicată de **VOICU BUGARIU** printr-o ***„dezinvoltură de artist naiv"*** care i-ar permite autorului să *„facă abstracție de codurile cunoscute ale genului"*, încît *„prozele sale se nasc parcă sub imperiul unei prea ridicate presiuni a inspirației"*. Privită din perspectiva necesarei restructurări a logicii povestirii SF, arta lui **Grămescu** ne apare însă nu tocmai „naivă". Iar stîngăciile ei dintr-o etapă revolută pot trece fără dificultate drept avatare stilistice imperfecte ale unui tipar narativ modern.

Una dintre cele mai reușite lucrări din *Aporisticon* este o mică bijuterie sentimentală plasată sub extravagantul titlu *Fenotipul de ceață și picăturile de nimic*. Lirismul ei melancolic, punctat ritmic de stridența calculată a cîtorva note ceva mai agresive, evită riscul melodramei prin apel la tehnica semitonurilor. Surdina filtrează acutele, permițîndu-ne astfel să asistăm fără zîmbete ironice la ofilirea demnă a unei anume Ani: copil teribil al generației sale, ea ajunge victimă precoce a modei „casetelor cu picături de neant" în care s-ar imortaliza, cu consecințe nefaste pentru organismul copiat, „ectotipul" uman (înțeles ca un fel de esență a persoanei). Ambiguizați, termenii anticipației servesc aici o atmosferă a surogatului („perlele de nimic") ce ucide frumusețea autentică. Mecanismul responsabil de un asemenea proces e căutat într-o mentalitate frenetic-consumistă, vecină cu inconștiența, și care transformă în fericire ieftină, iluzorie, tot ce nu poate atinge cu adevărat în ipoteza sa consistentă, originală. Cu mai multă ironie, *Lemurioții* este, la **Mihail Grămescu**, prima dintr-o remarcabilă serie de imagini ale degradărilor posibile în angrenajul psihosocial al viitorului. Viziunea care le produce are un caracter contrautopic incontestabil. Ea refuză însă mereu să se constituie în vreun manifest avertizor, din simplul motiv că autorul pare deocamdată sedus mai degrabă de realitatea tablourilor sale insolite decît de jocul „cu tendință" al ideilor pompate de gen în materia acestora. În jurul unei previzibile răsturnări de situație (conspirația roboților inversează valorile, impune dictatura spiritului mecanic în interiorul propriei sale lumi declarate inept drept „societate" și tolerează supraviețuitorii decăzuți ai speciei umane doar în calitate de „paraziți" stupizi, cu totul depășiți de „ritmul informațional!"), *Lemurioții* creionează figuri de adolescenți lihniți, refugiați în ignoranță și sexualitate, dar și într-un fel de meschinărie naivă, spre a bucura „simțul estetic" la care diversi „Bobo" și „Mama Bobo" robotizați pretind să fi ajuns. O temă clasică în SF primește astfel culoare hippy. Dar relatarea se menține pe pozițiile sufletului pur, uimit și dezarmat.

Povestirile ulterioare accentuează o tendință efectivă a prozei lui **Mihail Grămescu**, și anume complicația barocă. Uneori cîștigurile în acest sens sînt însoțite de o experiență a dezgustului, angajată într-o perspectivă mai pronunțat satirică *(Fiesta, Anomia)*. Alteori tratamentul ironic al subiectului nu exclude o discretă rezonanță poetică, încît putem vorbi de o complicație urmărită nu numai în planul elementelor constitutive ale fabulei, ci și la nivelul scriiturii. O tînără pe nume Șichenița primește în dar *„floarea de mecaniq"* menită să-i tulbure cu un surogat de viață artificială sensibilitatea amenințată de exagerata tehnicitate a mediului înconjurător: *„Era sătulă de jocuri electronice, de teste, de filme pe video și, într-adevăr, fără să-și fi dat seama pînă acum, sufletul ei tînjea tocmai după floarea de mecaniq"*. Plantată în fața blocului de locuințe, **„ceapa"** florii produce curînd un tufiș de țevărie, pistoane și pîrghii care, în plină iamă, ar răspîndi în jur *„căldură înăluitoare"*. Influența „creaturii", în fond un alt simbol al perversității tehnice, e și aici mutilată pentru sufletul uman *(Mecaniq)*. În *U-gresiunea*, povestire și mai spectaculoasă cu melanj de ironie și lirism straniu, revărsat din recipientele fantasticului, se imaginează un război subtil, cu arme care lovesc prezentul venite dinspre viitor. Perspectiva este, fără îndoială, stupefiantă:

„Cum să anunți miliardele (de oameni) că participă involuntar la un război care se va declara abia peste cîteva sute de ani? (...) Deocamdată, armele aruncate prin timp de dezintegrarea viitoare a planetei au căzut departe, doar peste proiectele viitoarelor urbe, dar cărui centru urban real îi destinează hazardul următoarea încărcătură, zvîrlită la întîmplare, ca o potcoavă de cal mort peste umărul unui superstițios dement? Vecine - cu care azi nu am nimic de împărțit - mă tem ca prin cine știe ce ghinion idiot să nu te lovească tocmai arma la care lucrez, să nu-ți cadă pe casă tocmai cînd fiica ta, logodnica mea, și-a îmbrăcat, în așteptarea mea, straiul alb de mireasă! Iar eu, unde să mă ascund de acest bumerang? Cine îmi garantează că nu-mi va

cădea în cap tocmai cînd intru pe poarta actualului prieten, viitor dușman? Din ce în ce mai des vor veni de dincolo de o cataractă de timp mesagerii de foc ai unei disperate U-gresiuni. Cine pe cine mai apără și atacă?"

În scrieri cu un mai pronunțat caracter alegoric, precum *Nike* și *Cîntecul Libelungilor,* autorul își dă măsura realei sale înzestrări de poet al sublimului. Pentru el, fantasticul rămîne un nesecat izvor de metaforă vizuală, iluminînd în chip specific tablourile extrapolare (ele nici nu mai reprezintă, de altfel, niște simple extrapolări). Într-o lume situată dincolo de Marele dezastru, *„Libelungii"* sînt apariții stranii, plămădite în marginea Pustiei radioactive spre spaima și panica oamenilor, ajunși niște *„sărmane leșuri vii agonizînd"*. Sentimentele trezite în supraviețuitori de această viață mutantă, inexplicabilă, par să fie guvernate de un instinct irațional, de tradiții obscure. Libelungii umanoizi, colcăitori și totodată de o dezarmantă delicatețe (în fază de *„larve metalice"* au *„minuțe suave și rozalii de copil"*, mai tîrziu își dezvoltă trupuri aproape serafice, reproduse *„la ștanță"*, după un *„arhetip adînc și perfect"*), trebuie împiedicați mai întîi să crească, apoi să zboare, iar în cele din urmă să se așeze indiferent unde în timpul spectaculoasei lor migrații aeriene spre Ocean. Mobilizați prompt într-o campanie a „legitimei extirpări", oamenii trudesc din greu la uciderea tinerilor Libelungi somnambulici, lăsînd privitorului impresia unor brute hidoase ce masacrează însăși Perfecțiunea. În înversunarea lor dezolantă, scenele au o grandoare tristă. Cu atît mai mult cu cît Perfecțiunea – mereu vulnerabilă – nu se apără niciodată, contînd în schimb pe forța implacabilă a metamorfozelor sale. Valurile de urmăritori năpustite agresiv pe sub norul de Libelungi zburători fixează o memorabilă imagine de cruciadă fantastică. Ultima transformare a mutanților, în niște ființe cuirasate, indestructibile, se produce în regimul aceluiași ritual abscons care declanșează și întreține mecanismul uneia dintre cele mai bune povestiri ale lui Mihail Grămescu.

„Swan și bătrînul descălecară și se strecurară prin împletitura omogenă de înaripate trupuri metalice către punctul central ce focaliza adunarea circulară. De jur împrejur se înălțau chipurile înalte și neclintite, modelate, în cel mai dur metal din Univers. Înaintea primului rînd, cu picioarele afundate în apă pînă mai sus de genunchi, un Libelung ca un far ridică spre cer tăișul sclipitor al brațului, despicînd cu vaiet aerul, într-un gest măreț, sacru. Soarele înșfăcă aripile străvezii prin care se refracta în nenumărate nuanțe necunoscute, dezvăluind jocuri de imagini abstracte, în relief. Cel ce părea a fi regele cîrdului își înălță iar mîinile peste mulțimile nenumărate și, atunci, din piepturile puternice și goale erupse un muget gutural, dar armonic, vibrînd asemeni unei orgi-ale cărei tuburi ar fi istoria".

Un cîntec sfîșietor, de sfîrșit de eră, lîngă Oceanul mort al lumii pustiite: tonul anticipației e acum departe de optimismul reconfortant și anestezic al „cîntecelor" lansate **„pe lungimea de undă a Cosmosului"** cu decenii în urmă. Dintre ultimele proze scurte publicate de autor *(Monomentul eroului etern, Vălul lui Isis, Molia, Necunoscuta, Prefericiții lui Atlas etc.),* povestirea *Meusa* (1992) se remarcă în sensul aceluiași SF baroc, „paranoic", desprins de realitate, dar inventînd năvalnic datele coerente ale propriei sale realități. Meusa este o insultă migratoare pe fluviul timpului, sau mai degrabă o navă-lume. Generații întregi se succed la bordul ei încăpător cît un continent, migrînd de la Pupa la Prova în așteptarea unui liman ce întîrzie mereu să apară. Personajele alegorici poartă nume uluitoare, precum 4-Vînt, 4-Vînt-și-2, 4-Vînt-și-5, sau Mont-Ana, Ter-Ana, Ocean-i-Ana. Privind în apa tulbure, ei Dorm și Visează, în felul acesta își Amintesc (majusculele vor să imprime calități suplimentare cuvintelor, provocă alunecări de sens, valori schimbate). Cînd nu Visează Amintiri despre colosalele păsări albe de odinioară, vînează Descendenți prin străfundurile Meusei ori resping cu cîngi asediile unor gîngănii monstruoase. Nava-insulă are o topografie în funcție de care locuitorii se împart în „munteni" și „mălureni". Prin hățișurile străpunse de schelăria Teraselor sau prin „hrubele de locuit" cu mașinării nefolosite de secole, viața încetinește, tînjește obscur după sensul pierdut. Călătorii porniți de către „sedentarii" fără ambiții, rămași să-și cultive cîmpurile pe traseu. În convențiile ei de suprafață, povestirea amintește de romanul lui Brian Aldiss, *Non-Stop.* Și acolo, urmașii atinși de nanism ai unui echipaj cosmic pierdut în negura timpului trăiau o experiență inițiatică și exploratorie, prin luxurianta teribilă a astronavei devenite (efect al uitării generale) singura Lume posibilă. Ceea ce la Aldiss era însă aventură pură, la Mihail Grămescu se învăluie într-un discret halou de poezie.

Metoda aceasta, a dezlegării unei realități fizice și lexicale, spre a fi recompusă șocant în parabole complicate, îl servește excelent pe autor în textele de mici dimensiuni. Pe spații ample, efectul se pierde. O continuă fărîmițare a imaginilor de referență sfîrșește prin a aplatiza insolitul, îl transformă în ceva banal. Supuse unei operații-fluviu de încifrare, lucrurile și gesturile devin de la o vreme obositoare. Proiecțiile metaforice la efectul invers și condus la un *puzzle* rebel, la dezordine epică. Este ceea ce se întîmplă în „epopeea exotică" intitulată *Phreeria* (1991).

CYBER TRACKER

VideOMania

Scenariul:Jacobsen Hart
Regia: Richard Pepin
Efecte speciale:Frank Isaac
Cu: Don „The Dragon" Wilson, Richard Norton, Stacie Foster,Steve Burton

Filmul nu are o idee originală. Este un mixaj de „ROBOCOP", „BODYGUARD", „TERMINATOR" și, pe lîngă ele, orice film de karate pe care-l doriți. Doar la capitolul tehnic-efecte speciale-are un ascendent, de aceea am trecut în casetă numele responsabilului.

„Cyber Tracker" este genul de film comercial ce costă o grămădă de bani, cu acțiune continuă, cu explozii, gloanțe și eroi care se bat de la un capăt la altul cu tot ce le iese în cale. Poate fi gustat de copii și adolescenți, dar atenție dozele mari provoacă alergii.

Pe scurt, iată cîteva aspecte: **„Cyber tracker"** este un android care nu stă prea mult pe gînduri cînd este vorba să lupte împotriva celor care nu țin cont de lege.

Spre deosebire de „robocop" care mai trăgea și în mîini sau în picioare, eroul nostru trage numai în cap și în coșul pieptului. Scannerul lui nu știe de glumă. Simpla lui apariție provoacă panică. El este contestat zilnic în fața companiei producătoare.

Compania este sub tutelajul unui senator și de aici încolo încep jocurile politice.

Senatorul are ca bodyguarzi pe **Don Willson** ,care are prostul gust să-și fi anexat numelui său natural și supranumele „The Dragon" și **Steve Burton**, doi actori specializați în arte marțiale. Primul pică în dizgrație și tot filmul se bazează pe conflictul care apare.

Sigur că intră în scenă „CYBER TRACKER" iar dacă sînteți curioși să vedeți cum se termină totul, vedeți-l.

Recnosc, eu am fost curios, dar mai bine aș fi dormit.

Pe data viitoare!

DON SIMON

SESIUNEA NELION

26-27 noiembrie 1994

Temele sesiunii de comunicări sînt:

1. Personaj, atmosferă, stil narativ în Science Fiction

2. Baze ipotetice ale viitor

Cei care doresc să prezinte comunicări sînt rugați ca pînă la data de 15 noiembrie să trimită un scurt rezumat (o pagină A4) al lucrării ce urmează a fi prezentată. Expunerea lucrării nu va trebui să depășească 10 minute. Organizatorii vor informa în timp util, prin telefon și/sau fax, pe autorii al căror lucrări au fost selectate, acestora urmînd a li se deconta cheltuielile de transport, cazare și masă. Firesc, manifestările vor cuprinde expoziții de artă SF, muzică, film, colocvii și surprize SF. Adresa de contact: ARSFan, Str, Paris, nr. 1, 1900 - Timișoara

Sponsorii Festivalului PENTAGRAMA

Universitatea Babeș-Bolyai, Fundația Soros, Coca-Cola, Librăriile Ved, Rinex SRL, Irene Plus, Viking SRL, Fabbler Radio Contact, TV Cablu, TV Cluj, Casa Cărții de Știință, Napochim SA, City-Taxi, Radiotel, Asirom.

CRUCEA, SIMBOLUL ELECTRICITĂŢII

Motto: ***Pentagramă, heptagramă,***
Te-am visat în Belgia aseară.

Întîmplator sau nu, întîlnirea de la Cluj nu s-a numit, după tipicul deja obişnuit, ClujCon sau ConCluj, ci **PENTAGRAMA 001, Primul Festival Naţional de Artă şi Literatură Fantastică.** Dar tot SF-işti, săracii (unii la propriu - 9 oameni, media de vîrstă 19, 2 ani alţii doar cu duhul), au dus greul.

Despre ce s-a întîmplat, ce s-a discutat şi ce s-a realizat aici e de presupus că au mai scris şi alţii.*(Vezi Cică din nr 95)* Considerînd că de părţile nereuşite s-au ocupat aceştia, voi încerca doar o scurtă ponci-punctare .

După ce s-au dat multe multiple definiţii ale fantasticului, revenirea la SF a produs o relaxantă uşurare: **„ SF-ul este o ramură a fantasticului"**, poate chiar ramura care face mere pădurete de tipul celor cîştigate de C. **Secu** la tombolo.

Am mai reţinut: **Science-Fiction = ŞTIINŢĂ FIXĂ.**

În chiar timpul desfăşurării festivalului, plicti... pardon, inspiraţi de înaltul nivel al discuţiilor despre ***creativul şi esteticul în fantastic,*** cei doi membri prezenţi ai grupului Gutui (cu g, nu cu...), le-a venit brusc să creeze. Au trecut imediat (era să scriu pe negîndite) la fapte, făcînd mai întîi o povestire creativ-estetică, urmată îndeaproape de una estetic-creativă. A doua povestire a beneficiat de participarea nevinovată a tinerei(?) **Căbulea Mihaela,** studentă anglofobă a universităţii **Babeş-Bolíay**. *(Mihaela, de citeşti aceste rînduri, scrie-ne, oriunde ai fi şi un premiu vei primi (pe bune).*

Cu toate că în perioada mesei a folosit o paletă largă de replici piperate, Bănuţul Ionuţă n-a reuşit să dezîndulcească gustul mîncării cazone clujene. Q.E.D.

S-au dat la liber următoarele sortimente de produse de artă şi literatură fantastică: *Suflet*, *„Jumale SF"*, Cola, bere Faber, *Pentagrame*, afişe. Cine a avut noroc, a primit din primul sortiment, cine a avut pile din cel de-al doilea, iar cine a avut tupeu a putut face rost şi de celelalte enumerate anterior.

A fost şi masa festivă, la care, după un bun obicei al ultimelor 2 întîlniri SF, a mîncat cine a apucat. Cine nu, nu. După care a urmat tombola în stil timişorean, manipulată (a nu se silabisi) în tandem de **Adrian Bănuţă - J.S.F.** şi de **Maftei Carmen - Ev. Z.** Întrucît pisicile clujene nu s-au lăsat prinse spre a a fi expuse la tombolă, cu toate strădaniile tovarăşului redactor şef, participanţii au scăpat de o iminentă invazie de pureci. În final nimeni n-a pierdut, căci toate biletele au fost cîştigătoare. Doar ciorapul lui **Tompilian Pofilescu**-cîştigat din întîmplare, de **C. Secu** şi ceara epilatorie cîştigată de **V. Stoica** au rămas neridicate, ceilalţi au fost ridicaţi.

Profitînd de debandada generală şi simţindu-se lăsaţi de capul lor, trei persoane aparent nepericuloase au pus de nişte premii neoficiale, predate într-un cadru tot neoficial. O reacţie obiectiv-creativă din partea unor fini (vezi filmul „Naşul") observatori a germenilor profundelor transformări sau fisurări care în SF-ul românesc... (dar despre asta altădată). Prin acte corespunzător întocmite s-a încercat bonificarea (a nu se citi sancţionarea) celui care, după o lungă perioadă de organizatorism sec, a revenit pe tărîmul participării la discursul creativ (a nu se măzgăli, în virtutea unor vechi dar bune obiceiuri, poza de pe prima pagină a cărţii, aflată de această dată pe coperta IV); al doilea fericit cîştigător a apărut ca urmare a confirmării apartenenţei la fantastic a lui **Mircea de Victor Papilian**, SF-ist. Premii pavazate graficeşte de Liviu şi Viorel şi predate,la cheie, de Iza, Ama şi Călin/ creatori fără destin. Amin.

A fost şi cenaclu de noapte. Parafrazînd, pot spune că: *În ceaţa onirică, frica ateică revine obsesiv,căci axioma repetată la nesfîrşit devine Formulă.* Dormim pentru a ne trezi,nu?

Eu însă m-am trezit tîrziu, după ce m-am culcat devreme ca urmare a acestui cenaclu prelungit. Dar nu suficient de tîrziu pentru a rata întîlnirea cu omul de mass-media - **Laurenţiu Rădulescu.**

Mass-media, bat-o vina: de la vedetism, la blazare şi la rigidizare în concepţii sau cum se poate rata o transmisiune în direct. Înlocuind un monolog din perioada vedetismului timpuriu cu un semimonolog dintr-o altă perioadă, dar despre asta vă pot da oricînd amănunte *Ştefan Ghidoveanu, Mara Popa, Adrian şi Ionuţ Bănuţă, Michael Hăulică, Călin Giurgiu* aflaţi pe post de decor în jurul celui ce-a fost nr. 1 în radio Galaţi şi în alte părţi.

Cine nu a intrat încă într-un restaurant arab din **Cluj** nu strică să ştie că aici nu se vînd băuturi alcoolice iar sticlele aduse de acasă trebuie ţinute sub masă *(prohibiţie de-i la noi/e mai rău ca la război)* şi ceea ce este mai grav, nu poate cînta muzică progresivă din repertoriul formaţiei Karma.

În ultima zi se dau premiile: se strîng lucrările de grafică *(„Care mi-ai furat,măi dragă, exponatele?"*), se cumpără bilete de tren, se iau ultimele interviuri *(„N-ai să-mi împrumuţi şi mie nişte baterii încă neconsumate?"*)

Întrucît nimeni nu vrea să facă o excursie pînă la Pădurea Baciului, să vadă pietrele alea sub formă de bănuţi, de care ştie Victoraş, plec şi eu spre gară.

Peste ideea vagonului de SF-işti care să colinde ţara (şi lumea) unind festivalurile de SF într-o manifestare continuă, sponsorizaţi de **Ministerul Mondial al Tineretului şi Sportului** condus de şi coordonaţi de Federaţia condusă, bineînţeles, de revine redundant întrebarea: întradevăr **ARSFan-ul dă (să intre) în FNTSF?**

Pentru a finisa cu o veste aparent bună, închei mărturisind cu un mare viitor scriitor estic: ***„Ieri mi-am făcut autopsia. N-aveam nici pe dracu."*** Totuşi, să nu uităm simbolul electricităţii.

un Ponci rătăcit (nr.1)

PRE-SA PE SCURT

„CURIERUL NAŢIONAL" 22 oct. 1994

Discutînd despre filmul SF ca gen „reînvigorat" profesorul A. Cărăşel stîlceşte titluri într-o veselie: **Rolerball** (corect **Rollerball**), **Zavdoz** (corect **Zardoz**), **Mondwest** (în loc de **Westworld**) şi culmea (!) **Soarele verde** (în loc de **Soylent Green - Hrană verde pe bază de soia**). Probabil că **Michael Crichton**, regizorul filmului **Westworld** aşteaptă un mielozaur de la naşu' care-l aminteşte cu iniţiala N (de la Michael?). **Alina Popov** îşi îngînă maestrul semnînd **„Panorama filmului"**. Să-i spunem că titlul *„filmului nihilist"* spaniol „ **El Caminante**" poate fi tradus **„Drumeţul"**. Un succint rezumat al RomConSF-urilor, o traducere din română în română (ambele semnate de A. C.) şi ceva grafică mai umplu SPAŢIUL-ultima frontieră. Acestea sînt cărăşetoriile...

N.R. Cenaclul din Buzău se numeşte „Pozitronic" şi face parte din asociaţia „Geneze" nu „Genesis"

„STRICT SECRET" nr. 235

Recomand ***Lumina dimineţii*** de **MORIO KITA** îndeosebi acelora care doresc să se apropie de sensibilitatea niponă şi de SF-ul japonez; **Vasile Oroian** a tradus de nota 10! **Valentin Ciocşan** îi ţine isonul cu o povestire (**Reuşita** de **Barry Malzberg**) bine aleasă.

A. Cărăşel îşi traduce **Aparatul de multiplicat paradoxuri** - proză cu destule imprecizii, menite să ducă la raţionamente de genul: *Dacă un om sapă o groapă în 20 de minute, atunci 1200 de oameni vor săpa o groapă similară într-o secundă.* Bietul Zenon! Că tot vorbim de greci, în pag. 6, A.C. ne prezintă ipoteza că o femeie ar fi scos **„Odiseea"** şi nu bietul Homer. Nu veţi isbucni într-un rîs homeric cînd veţi afla cine scrie textele lui Harry T. Francis Arthur Conan Dow, nu-i aşa!?!

Nicu Gecse

„SUPER NOVA" nr. 51

Trecuţi cu bine de pragul celor 50 de numere seniii îl aduc în prim plan pe **Paul Tatomir**, proaspăt întors din Germania, ce prezintă ultimele noutăţi în materie de SF ale yankeilor. Puţin mai la drapta de erata în care se declară că au fost puţin obosiţi cînd au cules numărul trecut, apare povestirea **FURATĂ** din fanzinul **Suflet (Botoşani) -Alien.** Bineînţeles că în erata din numărul viitor nu vor uita să specifice că povestirea aparţine lui **Dan Soclu.** ***Păi, nu?***

În pagina doi **Florin Mircea Tudor** continuă incursiunea horror în istorie cu romanul gotic.

Urmează partea tare a SN, traducerile din **Arthur Porges (1,98 dolari), William F. Nolan (Holloween Man), Ursula K. Le Guin (Facerea lumii)** şi că veni vorba ***La mulţi ani Ursulaa!***

Ca umplutură mai găsiţi prezentarea filmului *Visul Astronomului* şi filmografia esenţială **Frankenstein.**

SF MEDIA se ocupă numai de JSF 93 şi semnalăm aici o propoziţie celebră şi dureroasă a autorului *Madiei Mandalena „obiceiul ăsta cu furatul de prin alte părţi e mult prea românesc"*. Adevărat grăieşte! Şi unde mai pui că acum cîteva numere SN a publicat un program TV a filmelor de pe canalele de televiziune şi satelit, idee prinsă din zbor de la un jsf mai prietenos (a se citi fraier), care a înghiţit apoi în sec şi-a jurat să-şi pună lacăt la gură. Ce să-i faci şi între prieteni se trage din cînd în cînd cîte o ţeapă. Oricum, se pare, că MH-ul ţine cu tot dinadinsul să dea lecţii de bună purtare ălora mai tineri; că zice şi proverbul ***„Cine nu are bătrîni să şi-i cumpere"***. Noi am dat 200 de lei şi am cumpărat **Super Nova.**

Monte Carlo

În pagina 16 inaugurăm rubrica de integrame SF şi concursul de rezolvări. Concurenţii care vor trimite răspunsul corect la cinci integrame vor fi premiaţi.

Rezolvarea acestei prime probleme se primeşte pînă pe data de 9 noiembrie ac, data poştei.

Verticalele gri ascund tituluri ale unor lucrări semnate de Mircea Opriţă.

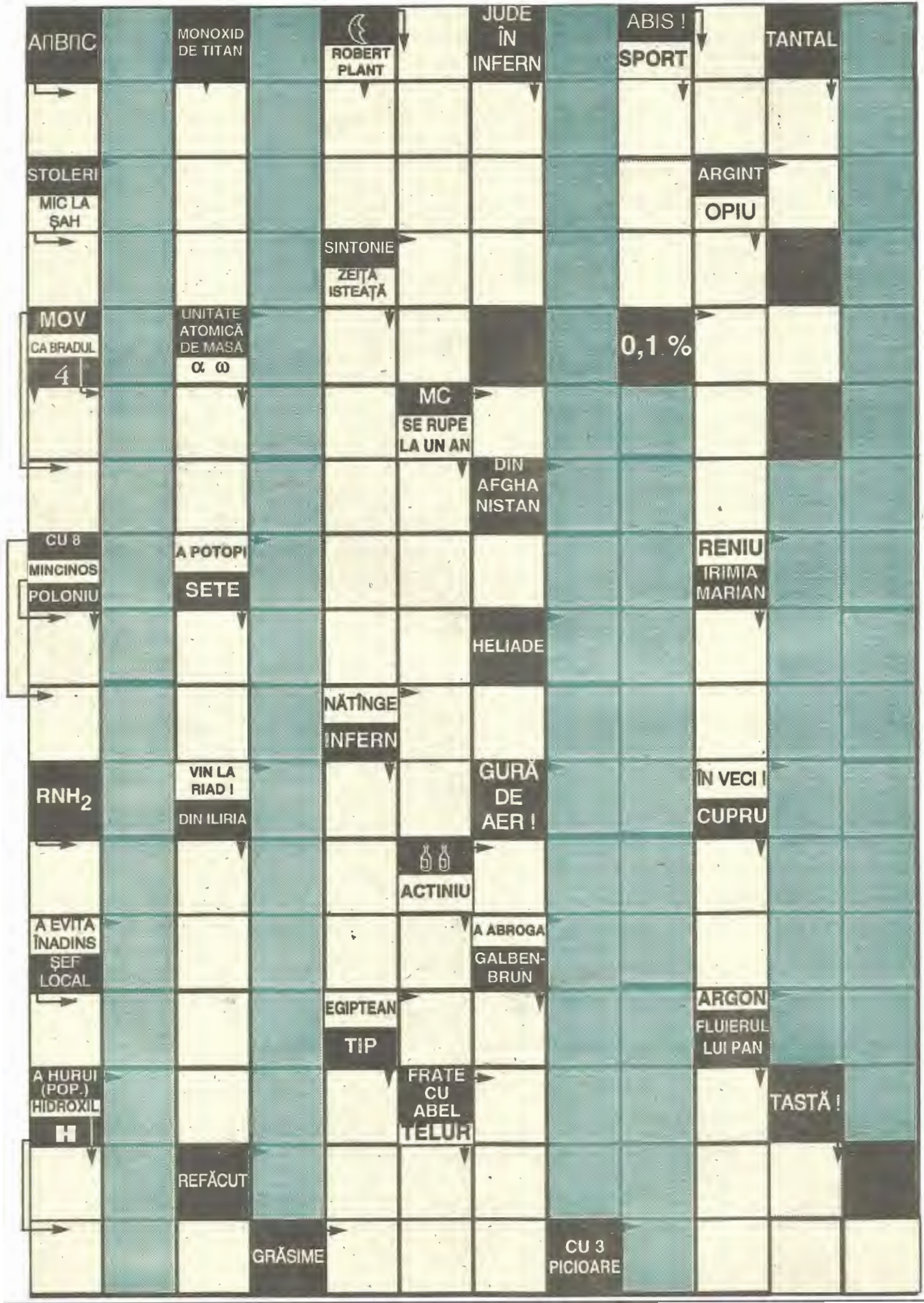

INTEGRAMA JSF

SIMBOLURI de NGECSE